

EXAMENSARBETE

Hösten 2009

Läroarbldningen

Utemiljöns betydelse för en fredligare vardag

- Förskollärares syn på hur olika miljöer kan påverka konflikter och samspel mellan barnen

Författare
Mema Merima Asanovic
Lena Ljungkvist

Handledare
Kristina Johansson Tell

Utemiljöns betydelse för en fredligare vardag

– Förskollärares syn på hur olika miljöer kan påverka konflikter och samspel mellan barnen

Abstract

Syftet med undersökningen är att fånga upp förskollärares uppfattning om hur utemiljön kan bidra till att minska förekomsten av konflikter i förskoleverksamheter. Vi belyser att utemiljön kan nyttjas mer än vad den vanligtvis gör och vad man som pedagog behöver vara medveten om i arbetet med att förebygga konflikter. Undersökningen visar flera olika aspekter som påverkar förekomsten av konflikter. Den kommer även att ge förklaringar till varför färre konflikter uppstår i utemiljön. Det framkommer också att utemiljön kan ha stor betydelse för barns samspel och det enskilda barnets utveckling av sociala förmågor som påverkar hur det kan fungera tillsammans med andra.

Ett urval gjordes av förskolor med olika inriktning för att få bredd på vår undersökning. Den empiriska undersökningen omfattar en kvalitativ metod genom intervjuer med undervisande pedagoger i förskoleverksamheten. Resultatet i undersökningen visar en positiv inställning till utomhuspedagogiken. Informanterna påtalar att många av konflikterna som förekommer inomhus, upplöses utomhus och mycket tyder på att utemiljöns fördelar påverkar barn positivt. De menar också att det inte uppstår lika många konflikter i utomhusmiljöer. Det visar sig att utomhusmiljöns fördelar gynnar både barn och vuxna, både fysiskt, psykiskt. Pedagogerna talar för en god utveckling hos barngruppen genom att vara utomhus och använda sig av det som naturen erbjuder, till exempel utvecklar barnen sin lek, sociala färdigheter, lärande och samspel. Vår slutsats är att utomhusmiljön kan bidra till en fredligare vardag på förskolan.

Ämnesord: arbetslaget, sociala färdigheter, konflikter, samspel, lek, rörelse, lärande, utemiljö och innemiljö

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	6
1.4 Relevans	6
2. Teoretisk bakgrund.....	7
2.1 Styrdokument – Lpfö98	7
2.2 Definition och motivering till utomhuspedagogik	8
2.2.1 I Ur och skur pedagogik	9
2.3 Vuxna förebilder	10
2.4 Värdegrund och demokrati.....	11
2.5 Grundläggande sociala färdigheter.....	12
2.6 Konflikter i förskolverksamheten.....	13
2.6.1 Barn och konflikter.....	15
2.7 Planlösningar, dess begränsningar och möjligheter	16
2.8 Leken och rörelsen förstärks utav utemiljön	17
3. Empiri.....	21
3.1 Problemprecisering.....	21
3.2 Metod	21
3.2.1 Val av metod	21
3.2.2 Förberedelse	22
3.3 Urval.....	22
3.3.1 Genomförande.....	24
3.4 Etiska hänsynstagande.....	25
3.5 Bearbetning av resultatet.....	25
4. Resultatredovisning.....	27
4.1 Skillnader som kan uppstå mellan inomhusmiljön och utomhusmiljön	27
4.1.1 I Ur och Skur	27
4.1.2 Pedagoger med mer inriktning mot inne	28
4.1.3 Rutiner påverkar	28
4.2 Arbetslagets påverkan på barngruppens samspel och harmoni.....	29
4.2.1 Samspel, ansvar och välmående.....	29
4.2.2 Att tänka nytt	31
4.3 Pedagogers tankar om konflikter och hur de kan dämpas, förebyggas eller lösas	33
4.3.1 Orsaker till konflikter	33
4.3.2 Pedagogens agerande	33
4.4 Utomhusmiljöns betydelse för barnens samspel	35
4.4.1 Att kunna gå undan	35
4.4.2 Leka många	36
4.4.3 Mindre konflikter ute	36
4.5 Inomhusmiljön	37
4.5.1 Barnen behöver även vara inomhus	37
4.5.2 Små ytor och många barn.....	38
4.6 Materialet, leken och fantasin	38
5. Diskussion	41
5.1 Metoddiskussion.....	41
5.2 Resultatdiskussion.....	42

5.3 Förslag till vidare forskning	47
6. Sammanfattning	48
Referenslista	49
Bilaga	51

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Vi är två studenter med inriktning lek- utveckling- lärande och lek- utveckling- lärande, naturvetenskap och teknik. Genom de studieinnehåll som vi har mött under vår utbildning, har vi insett att utemiljön är en värdefull plats för samspel, lek och lärande. Forskningen som vi mött har även uppmärksammat oss på att barnen i tidig ålder behöver lära sig att hantera sina konflikter. Dagligen uppstår en hel del konflikter i barnens vardag och läroplanen Lpfö98 anvisar att pedagogerna ska påverka barnen till att bli empatiska och medkännande medborgare, det står också att de som arbetar i förskolan ska:

Stimulera barnens samspel och hjälpa dem att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra (Lpfö98,s 8).

Ellmin (2008) menar att det behövs starkare argument. Han påtalar att konfliktlösning borde finnas med i lärarutbildningens kursplaner eftersom det finns indikationer på att pedagogerna inte prioriterar arbetet med konflikthantering vilket skulle kunna bero på att de kan uppleva sig ha otillräcklig kunskap i konflikthantering. Detta argument styrker Pape (2001) som menar att det är lätt att pedagoger väljer att inte se problemen om de inte vet hur de ska gå vidare när konflikterna hopar sig i förskolan. Detta känns oroväckande eftersom vi sett hur mycket av pedagogers och barns tid och energi som går åt vid sådana tillfällen. Ellmin (2008) påpekar att pedagogerna redan i förskolan ska börja med att hjälpa barnen att finna konstruktiva strategier när de ska lösa sina konflikter. Detta är även vår uppfattning, samtidigt anser vi att utemiljön öppnar upp till ytterligare möjligheter det kommer vi att behandla i denna uppsats. Utifrån empirin i denna undersökning säger en pedagog såhär:

I skogen känns det som att fler kan fler vara med, inne är det mer så att du och jag bygger och så kommer det något annat barn och då är det mer så att; (föreställer rösten) - Du får inte vara med! (**Pedagog 8**).

En del av forskningen belyser också detta bland andra Knutsdotter Olofsson (2007) som menar att utomhus är konflikterna färre vilket i sin tur påverkar både barnen och pedagogen på ett positivt sätt. I vårt arbete vill belysa denna synvinkel som kan bidra till minskade konflikter och en mer utvecklad social kompetens i förskolan, eftersom vi som blivande förskollärare anser att det är viktigt att arbeta med sikte på ett mer fredligt framtida samhälle.

1.2 Syfte

Syftet med vårt arbete är att undersöka förskolepedagogers uppfattning om utemiljön kan bidra till att minska förekomsten av konflikter i förskolan. Sociala färdigheter påverkar samspelet och konflikterna mellan barnen, därför behandlar uppsatsen hur pedagogerna anser att barns konflikter och samspel ser ut i olika miljöer i dessa förskoleverksamheter.

1.3 Frågeställningar

- Hur påverkar de sociala färdigheterna hos pedagoger och barn uppkomsten av konflikter i förskolan?
- Uppfattar pedagogerna olikheter kring barns konflikter i utemiljön i jämförelse med innemiljön?
- Hur uppfattar pedagogerna barns samspel utomhus förhållande till samspel i innemiljö?

1.4 Relevans

Undersökningen vänder sig till blivande och verksamma förskollärare samt alla som har intresse för utomhuspedagogik och för dem som letar efter strategier för att minska konflikterna och utveckla den sociala kompetensen i sina förskolor.

2. Teoretisk bakgrund

Detta avsnitt inleds med vad styrdokumentet säger angående utomhuspedagogiken och sedan ges en presentation av utomhuspedagogik och I ur och Skur pedagogiken. Därefter behandlas hur pedagogernas förmåga att samspela och att vara bra förebilder för barnen kan påverka barngruppen. Det tas även upp synvinklar på hur pedagogerna behöver bemöta barnen när de ska hjälpa barnen att förstå och ta hänsyn till andras behov. Sedan ges förklaringar till varför det är viktigt att utveckla de sociala färdigheterna hos barnen. Det beskrivs därefter olika infallsvinklar på hur konflikter uppstår och hur man som pedagog kan förhålla sig. Efter det synliggörs aspekter som kan begränsa pedagogers möjligheter att utveckla barns sociala kompetens i förskoleverksamheten. Detta följs av ett avsnitt som handlar om planlösningar och dess begränsningar som påverkar pedagogernas arbete och barns möjlighet till samspel. Vidare upplyser vi om hur utomhuspedagogiken kan gynna samspelet mellan barnen och ha positiv inverkan på barns konflikter.

2.1 Styrdokument – Lpfö98

I detta avsnitt förtydligas de uppdrag och mål som regeringen har fastställt att förskolorna skall följa.

I enlighet med Lpfö98 ska förskolans arbetslag arbeta för att utveckla barns sociala färdigheter, lärande och lek. Tillsammans ska pedagogerna uppfostra framtida samhällsmedborgare, vilket bland annat innebär att pedagogerna skall utveckla barngruppens attityder, värderingar och normer. Genom sina reflektioner kan pedagogerna ta ställning till hur de ska gå tillväga för att utveckla de sociala färdigheter som barnen behöver. Samtidigt ska verksamheten erbjuda barn trygghet och förhindra att missförstånd uppstår i barngruppen. Grunden till barns lärande sker enligt läroplanens anvisningar i samspelet mellan vuxna och barn och genom att barn lär sig av varandra. Utifrån de erfarenheter som barnen fått skapar de sammanhang och mening som de har med sig när de möter en ny situation.

Pedagogerna ska kunna finna platser där de kan skapa tillfällen som möjliggör att kunskap och samspel kan ske under goda förutsättningar. Pedagogerna skall tillsammans med barnen utforma miljön efter barnens behov och intressen som stimulerar och inspirerar till utveckling,

lek och lärande. Verksamhetens uppdrag är dessutom att ta tillvara och utveckla barnens lek och lärande utomhus i både planerade miljöer och i naturmiljöer.

2.2 Definition och motivering till utomhuspedagogik

Flera författare i denna uppsats belyser att konflikterna i förskolan är färre i utomhusmiljön än i inomhusmiljön. Därför öppnar undersökningen upp frågeställningen om pedagogernas förhållningssätt till pedagogik påverkar detta.

Dahlgren & Szczepanski (2004) lyfter utomhuspedagogikens betydelse för barnen i skolan och deras möjlighet att få tillgång till variationsrika, sinnliga och naturpräglade utomhusmiljöer. Detta kan även omfatta förskolan eftersom alla människor och i synnerhet de små barnen lär sig genom sinnliga och kroppsliga erfarenheter av omvärlden, som exempelvis syns i det sociokulturella perspektivet och Vygotskijs teorier i avseende om barns lärande (Säljö, 2005).

Utomhuspedagogikens särart beskriver Dahlgren & Szczepanski (2004) handlar i stort om att lära sig genom att vara aktiv med hela sin kropp och inte bara genom att höra och se. De syftar till att när barnen får möjligheter till att lära sig med alla sina sinnen och möta konkreta upplevelser, att kunna ta och känna på det de ska lära sig i dess naturliga kontext får de en referenspunkt att minnas och förhålla sig till. De menar att utomhuspedagogiken innebär att man lär sig i alla miljöer, att lärandet är situerat och att pedagogen ska utveckla barnens förmågor att problematisera, tänka och reflektera över kring lärandets när, var, hur, vad och varför (a.a).

Det är viktigt att pedagogikens dörrar öppnas fysiskt och mentalt mot verkligheten (Anders Szczepanski, 2008 s.57).

Szczepanski (2008) menar att utomhuspedagogiken handlar om att förankra lärandet hos barnen genom konkreta upplevelser. Han understryker att pedagogen ska vara medveten om att det är viktigt att belysa omvärlden ur flera perspektiv. Han påpekar att platsen, miljön och den egna kroppen tillsammans ger en upplevelse här och nu, i denna kontext som blir barnets egen erfarenhet. Tidigare erfarenheter som barnet bär med sig påverkar upplevelsen av de nya intryck och erfarenheter som barnet får och när dessa flätas samman skapas en betydelsefull förändring hos barnet (a.a).

Dahlgren & Szczepanski (2004), menar att det är genom konkreta upplevelser i sitt rätta sammanhang som är mest utmärkande för utomhuspedagogiken och det är genom det som utomhuspedagogiken och inomhuspedagogiken skiljer sig mest. De anser att inomhusmiljön är begränsad och kan inte återspegla världen utanför genom att förmedla hur det ser ut exempelvis via texter eller bilder. Författarna belyser att pedagogerna därför behöver ta med barnen till andra platser utanför förskolan. Om barnen bara är inne på förskolan, menar Dahlgren & Szczepanski att barnen måste försöka föreställa sig hur det ser ut och hur det känns på platser som de inte varit på och som inte är förankrade i deras erfarenhetsvärld. Författarna förklarar att då har barnen inte lika lätt att förstå vad de ska lära sig. Det är också därför utomhuspedagogikens tankegångar behöver föras samman med inomhuspedagogik eftersom barnen kommer att ha lättare att förstå det som pedagogerna vill lära dem när de kommer tillbaka in i förskolan om de en gång mött lärandeobjektet i sin riktiga kontext (a.a).

Utomhuspedagogiken levandegör det sociokulturella perspektivet som Säljö (2005) beskriver där barnen lär sig i en medierande miljö där såväl saker som alla människor ingår i en kommunikativ kontext som påverkar och lär av varandra. Säljö menar också att barnen ska vara aktiva och uppleva att de förstår meningen med de ska lära sig. Han menar att lärandet inte är statiskt utan det går hela tiden att lära sig nya saker och se saker ur flera synvinklar i samspel med andra (a.a).

2.2.1 I Ur och skur pedagogik

Här kommer ett kort avsnitt om I Ur och Skur pedagogiken. En av de förskolorna som finns med i denna undersökning arbetar inom denna pedagogik. De informanterna på denna förskola blev fokusgrupp i denna undersökning.

I Ur och Skur pedagogik utgår ifrån att barnens behov av kunskap, rörelse och gemenskap kan tillgodoses i naturen. De menar att barnet står i centrum för sina upplevelser och lärande, barnen är och lär olika och att man ska utgå från denna värdegrund i sitt pedagogiska arbete. Pedagogerna som arbetar med I Ur och Skur verksamheter ser till barnets behov, de iakttar barnet i dess närhet vad det erfar och vad det kan göra i olika situationer och tar hänsyn till barns olika utvecklingsnivåer. Det uppstår hela tiden nya situationer och nya miljöer att upptäcka och undersöka där barnen kan ta initiativ och vara aktiva, medan pedagogerna är vägledare och följeslagare i barnens lekar och lärande (Friluftsförbundet).

Ledarsynens karaktärsdrag I Ur och Skur är att vara medupptäckande, medundersökande, medupplevande och medagerande. Barnen och ledarna upptäcker, undersöker, upplever och gör saker tillsammans i naturen, hela kroppen och alla sinnen är engagerade. Viktigt för en ledare I Ur och Skur är att det ska vara roligt och att vara ute och arbeta med barnen, att reflektera över sitt arbetssätt och föra dialog med barnen. Möjligheten att känslan för naturen smittar av sig på barnen ökar när de får uppleva och leka utan att bli avbrutna. Pedagoger ska enligt I Ur och Skur pedagogiken också vara medvetna om sin egen roll som förebild när de utför sitt arbete (Friluftsförbundet).

2.3 Vuxna förebilder

De vuxnas förhållningssätt påverkar barns samspel och de konflikter som kan uppstå, vilket belyses i detta avsnitt.

När konflikter uppstår i arbetslaget ska pedagogerna tänka på att barnen ser och tar efter menar Pape (2001). Hon menar att pedagogerna därför ska lära sig hantera sina konflikter på ett bra sätt. Som pedagog gäller det att se sig själv i förhållande till andra i arbetslaget och se vilken roll jag själv har i konflikten innan jag kan klandra någon annan påtalar Pape. För att vara en bra förebild anser hon att pedagogen behöver vara tydlig i kommunikationen, i detta är det viktigt att tala om vad jag själv vill och vad jag står för men samtidigt vara öppen för andras synpunkter. Hon menar att när pedagogerna arbetar med en öppen kommunikation i arbetslaget blir det en ökad medvetenhet om sitt eget förhållningssätt och tendensen som visar sig är att människor blir mer hjälpsamma gentemot varandra. Detta gäller oavsett om pedagogerna arbetar inne eller ute (a.a.). Även läroplanen Lpfö98 belyser detta på följande sätt:

Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder (Lpfö98, s.3).

Det gäller även att ha ett förhållningssätt som är öppet för förändringar som går hand i hand med samhällets utveckling. När arbetslaget lyckas skapa förbättringar i sin verksamhet och hos sig själva menar Pape (2001) är det bra att öppet visa att de är stolta och glada över detta. Den glädjen som pedagogen känner smittar av sig i barngruppen. Hon uppmärksammade på sin förskola att när de bejakade sig själva så blev barngruppen tryggare och konflikterna under utevistelsen minskade kraftigt. Hon upptäckte att deras barngrupp såg de vuxna som positiva förebilder som lyckades i sitt samspel och som gladdes över att konflikterna minskade i

barngruppen, vilket ledde till att alla mådde bra och påverkade varandra i positivt avseende. Pape (2001) påtalar att känslan av att lyckas gör att man även känner arbetsglädje och lust att arbeta vidare. Hon menar att när såväl vuxna som barn lär sig att se och bekräfta för sig själv är det också lättare att erkänna att man inte är så bra på något. Det innebär helt enkelt att kunna utveckla förmågan att inse sina begränsningar utan att skämmas för dem påpekar Pape (2001). I ett arbetslag fortsätter hon, behöver alla stödja varandras kompetenser och inse att olikheter hos personalen är en viktig ingrediens för att förskolan ska fungera bra. Att kunna glädjas genuint med andras medgångar vilket är viktigt att kunna både för vår egen skull och för barnens (Pape, 2001).

Att stärka social kompetens i förskolan handlar inte om att göra alla så lika som möjligt! (Pape, 2001, s.193)

2.4 Värdegrund och demokrati

För att kunna lösa konflikter behöver barnen utveckla sin förmåga att ta hänsyn och sätta sig in i andras situation, detta gäller oavsett vilken miljö barnen befinner sig i. Därför beskrivs hur olika författare anser att pedagogen bör förhålla sig till dessa.

Att arbeta med värdegrunden menar Orlenius (2006) handlar om att barn behöver möta vuxna som genom handling kan ge goda exempel på hur man bemöter andra med insikt, normer, värden och en god människosyn. Han påtalar att när barnen möter andra människor som de kan relatera till så bidrar det till att de kan växa inombords och förbereda sig till att bli ansvarsfulla samhällsmedborgare genom att analysera och ta ställning till sin egen människosyn i förhållande till olika situationer i livet (Orlenius, 2006). Både Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2003) och Lpfö98 belyser vikten av att pedagogens arbete med barnens utveckling och förståelse för människors olikheter, värden och normer sker i konkreta sammanhang.

Värdegrunden uttrycker det etiska förhållningssätt som skall prägla verksamheten. Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter skall lyftas fram och synliggöras i verksamheten. Barn tillägnar sig etiska värden och normer främst genom konkreta upplevelser (Lpfö 98, s.3).

Motivationen till lärande som kommer inifrån menar Lillemyr (2002) är den allra starkaste drivkraften och att den tillsammans med konkreta upplevelser är det bästa förhållandet till att

barnen ska lära sig något. Sociala färdigheter kan inte läras in utan inre motivation från barnet anser Pape (2001). Barnet vet ofta hur det bör agera menar hon, men den egna motivationen saknas. Hon betonar att när barnet får möjlighet att relatera händelser och andras upplevelser till sig själva och sina egna behov, det är då barnet kan känna att ett visst beteende är bra eller dåligt. Pape menar också att det måste finnas stort engagemang från pedagogerna för att de ska kunna stärka den sociala kompetensen hos barnen. Trots att den inre motivationen är den viktigaste har ändå den yttre motivationen stor betydelse för barnens uppfattning om sig själv understryker Lillemyr (2002). Hon menar att barnen behöver både beröm och fungerande relationer där de kan känna stöd och tillit till andra. Att få känna kärlek, förtroende och acceptans menar Orlenius (2006) är viktiga delar i vår utveckling som växande människor, det handlar även om att uppleva demokratiska handlingar och att se både sig själv och andra som en tillgång till gruppen. Ericsson (2004) menar att i naturen så är det barnen som ska samarbeta och att pedagoger ska erbjuda barnen aktiviteter och upplevelser som alla kan klara av eftersom barnen då får en positiv social träning. Hon anser att även om pedagogen bjuder in till aktiviteten eller upplevelsen är det barnen som tillsammans ska styra hur det sen blir. Genom upplevelser i naturen svetsas barngruppen samman av sina arbetsuppgifter som de behöver kunna samarbeta i menar Ericsson. Hon belyser att där får barnen uppleva saker tillsammans där deras sinnen tankar och känslor är nära förbundna med deras gemensamma upplevelser förmågan till inlevelse utvecklas och bidrar till att förebygga konflikter och mobbing.

2.5 Grundläggande sociala färdigheter

I detta avsnitt ger författarna olika tolkningar varför det är viktigt att utveckla de sociala färdigheterna hos barn.

Lillemyr (2002) menar att barn är beroende av delaktighet, samhörighet, samspel, samarbete och trygghet i sociala relationer och att de kan få det i naturen. I synnerhet är kompisarna i förskolan viktiga att bli accepterade och respekterade av. Hon påvisar att det också handlar om att barnen behöver lära sig ta ett socialt ansvar så att både ens egna och andras grundläggande behov kan bli tillgodosedda genom att alla försöker komma överens. Vilket kan göra att en del barn kan få en tendens att ge med sig och i detta behöver pedagogen gå in och stötta menar Ogden (2003). Anledningen till att pedagogen behöver gå in och se till att alla får delge sin syn finner vi i Orlenius (2006) resonemang som menar att förutsättningen för

demokrati är att det finns olika synvinklar att argumentera för. Att det ibland är nyttigt att vara oenig för att sedan kunna vara sams (Orlenius, 2006).

För att kunna skapa harmoni i barngruppen behöver pedagoger arbeta med den sociala kompetensen, ibland behöver barns självkänsla stärkas och någon gång då och då behöver ett barn dämpas för att kunna släppa fram någon annan. Öhman & Sundberg (2004) menar att i utemiljön syns inte skillnaderna mellan barnen lika mycket och barnen blir mer jämlika. Pape (2001) påpekar att när man arbetar med social kompetens både hos barn och vuxna så ska man plocka fram och stärka de unika sidorna hos individen och se styrkorna i hur dessa sidor kan fungera i sociala samspel med andra. Med de insikterna gör Pape gällande att vi ska tillåtas vara olika och värdesätta andras sidor som är väldigt olika våra egna. Författaren framhäver även att när den sociala kompetensen utvecklas finns det större möjligheter att konflikternas minskar. Hon menar att när både arbetslaget och barnen mår bra leder detta till att hela barngruppen blir mer harmonisk och det bidrar till att alla kan känna trygghet och glädje. Att utveckla den sociala kompetensen i utemiljön, menar Ericsson (2004) kan stärka de barn som känner sig mindre värda barngruppen i inomhusmiljön. Hon påtalar att invanda mönster bryts och barnet får en ny chans att synliggöra sina dolda kompetenser. Nya sociala konstellationer byggs och barngruppen blir mer avspänd (Ericsson, 2004).

Lillemyr (2002) anser att de barn som inte får vara med i leken/aktiviteten på grund av att de inte kan hantera sociala färdigheter får färre möjligheter att leva sig in i andras situation och tankegångar. Det är därför viktigt att pedagogen skapar möjlighet för alla barn att få leka och samspela tillsammans med andra så att de kan utveckla sina sociala förmågor (a.a.).

Knutsdotter Olofsson (2001) påpekar att barn som vistas i utomhusmiljön ofta leker i stora grupper och att detta leder till att de sociala färdigheterna utvecklas genom samspelet som sker i gruppen. Hon menar att barnet då kan få förtroende och känna acceptans i gruppen. Lillemyr (2002) förklarar att det är viktigt för barn att bli accepterade av sina kamrater för att kunna utvecklas som individ. Enligt Knutsdotter Olofsson (2001) sker utvecklingen kring hela barnet som bäst i utomhusmiljön tillsammans med andra.

2.6 Konflikter i förskolverksamheten

Här förklarar författarna varför konflikter uppstår och hur som pedagog man skall förhålla sig till dem.

För att kunna förhålla sig till konflikter behövs reflektioner över orsaker till varför de uppstår och i stort hur de uttrycker sig inom och mellan människor konstaterar Ellmin (2008).

I förskolans värld innebär det att konflikter uppstår när i synnerhet pedagoger, barn och föräldrar hamnar i olika intressedilemman som är så oförenliga att det påverkar samspelet menar Ellmin. Han påpekar dock att det är viktigt att komma ihåg att konflikterna i sig inte behöver innebära att de är bra eller dåliga utan det beror på hur man lyckas hantera dem. Konflikter menar Ellmin (2008) kan i många fall innebära att man lär sig och utvecklas som individ, grupp och/eller organisation. I detta sammanhang är det bra att minnas Orlenius (2006) ord som förklarar att förutsättningen för ett demokratiskt samhälle är att det finns olika synvinklar och att det gäller att lära sig argumentera och stå för sina åsikter. Pedagogerna behöver kunna hantera konflikter på ett bra sätt menar Ellmin (2008) och förklarar att konflikter ska erkännas och lösas på ett öppet och konstruktivt sätt.

En social fälla menar Brännlund (1991) är att inte ta reda på vad de inblandade verkligen vill och menar att man måste fråga för att kunna förstå. Ellmin (2008) belyser att man ska ta hänsyn till att det är olika individer med olika känslor och tankar som är inblandade. Att bemöta dessa människor påvisar Ellmin, innebär också att vara medveten om att deras osäkerhet, tvekan och rädslor påverkar situationen. Han indikerar att när man som vuxen går in som stöd i en konflikt ska man agera utifrån sina egna grundvärderingar, men att det underlättar att vara påläst kring metoder för hur man kan vara ett stöd för barnen när de ska lösa sina konflikter på ett konstruktivt sätt (Ellmin, 2008).

Brännlund (1991) belyser att det är eftersträvansvärt att försöka få alla parter att känna att de har något att vinna vid lösningen av det problem som uppstått, vilket i sin tur kan bidra till att alla kan känna sig färdiga med konflikten. Han menar att det ofta handlar om att försvara sin självkänsla när konflikter uppstår och att det är känslorna som talar (Brännlund, 1991). Att minska barnens tendens att vilja försvara sig påvisar Pape (2001) är att även bli medveten om barns behov av självhävdelse. Att bli medveten om sin egen roll är nödvändig vilket Maltén (1998) beskriver. Han menar att människor får personinriktad feedback som innebär att andra beskriver hur de uppfattar mig, men även funktionsinriktad feedback vilket i sin tur beskriver konsekvenserna för andra eller för hur mitt beteende påverkar när jag löser en uppgift. Genom responsen från andra ökar självkännedomen hos barnet och det egna jaget stärks vilket är så viktigt för att kunna fungera i grupper. Maltén påpekar att det behövs en lyssnande, observant

och medkännande pedagog som fokuserar på de positiva egenskaperna och hur man som samtalspartner kan utveckla barns beteende.

2.6.1 Barn och konflikter

I enlighet med läroplanen Lpfö98 ska pedagogerna i förskolan förbereda barnen så att de kan fungera i grupper när de börjar skolan. I de förskolverksamheter där pedagogerna arbetar med utomhuspedagogik visar det sig att det inte uppstår lika många konflikter i utomhusmiljön. I detta syns en motsättning när vi uppmärksammar att Ellmin (2008) belyser att det ser annorlunda ut i skolan där konflikterna ofta börjar på skolgården och att barnen tar dem med sig in i korridorer och klassrum. Han understryker att anledningen till detta är att konflikter uppstår i synnerhet i de utrymmen som saknar vuxenkontroll, där det saknas vuxna som faktiskt ser vad som händer mellan barnen och att barnen därför behöver mer engagerade pedagoger på rasterna (Ellmin, 2008).

Självhävdelse kan i grund och botten vara positivt menar Brännlund (1991), då det handlar om att barnen kan visa att de kan tänka självständigt, men att det ibland kan ta överhand när man inte kan acceptera nederlag. Han förklarar att pedagogerna behöver därför avdramatisera tillfällena där någon lyckas mindre bra med något, att visa barnen att det tar tid att lära sig något och att alla någon gång är både mindre bra på något men även att man kan bli bättre på saker. Han menar att när barnen hävdar sig själv hela tiden beror detta på bristande självkontroll och då gäller det att göra barnen medvetna om hur den egna rollen påverkar andra. Detta beskriver även Nordin Hultman (2004) som anser att pedagogerna behöver göra barnen medvetna om varför de gör som de gör och att deras agerande kan få konsekvenser både för andra och sig själva, de kommer därför att reflektera över var de själva står och välja att handla efter det som känns rätt.

Barn som inte klarar att hantera sina emotionella impulser och saknar förmåga till självkontroll blir bekymmer och obehag för andra, de stämplas ofta vara utagerande och aggressiva konstaterar Pape (2001). Som menar att dessa barn kan löpa risk i att hamna i ett utanförskap om de inte lär sig att överbrygga dessa problem eftersom andra barn drar sig undan och undviker ett barn som har denna sociala svårighet. Pape förklarar att pedagoger och barn kan hjälpa varandra att förebygga raseriutbrott på olika sätt, ett sätt är att ge barnet en vink som får barnet att stanna upp och tänka efter när man uppmärksammar att en sammandrabbning är på väg att ske. Hon menar att då kan barnet lära sig att kontrollera sin

ilska och att det är lämpligare att avreagera sig på andra sätt. Barnet får då möjlighet att ta ansvar för sina egna handlingar och utvecklar sin empati om andra människor vilket är ett steg mot social kompetens (Pape, 2001).

Ogden (2003) precis som Pape (2001) påtalar att det enskilda barnets sociala brister kan gå ut över de andra barnen och därför riskeras att bli utestängda. Men Ogden belyser att gruppen kan fungera som en resurs och en pedagogisk påverkansfaktor i positiv riktning. I gruppen menar han, kan barnen utveckla sin förmåga att hantera konfliktlösningar, sina sociala färdigheter, korrigera sina beteenden och utforska nya sätt att uppträda på. Att kamraterna är viktiga och påverkar både gruppens beteende och det enskilda barnet bör inte bortses från (Ogden, 2003).

2.7 Planlösningar, dess begränsningar och möjligheter

Författarna upplyser i detta avsnitt hur lokalerna i förskolor kan begränsa pedagogerna att bedriva den verksamhet som barnen i vårt samhälle behöver, men även vad som kan göras för att förändra situationen.

Det finns anledning att reflektera över lokalernas storlek i förhållande till barngruppen, för när det är många barn på liten yta som ska samspele och samsas om utrymmet, tiden, uppmärksamheten och sakerna så uppstår det lättare konflikter (Ellmin, 2008). Detta framkom också i Bengtsons undersökning (i Björklid, 2004) men visade även att när det är dåliga planlösningar i förskolan blir det bland annat både bullrigt, dålig luft och sämre uppsikt över barnen. När det dessutom finns genomgångsrum bidrar de till stress hos både personal och barn. Bengtson förklarar att man lär sig ta hänsyn till varandra i trånga lokaler men att både barn och vuxna har svårt att vara i psykisk balans i en sådan miljö eftersom man blir uppstressad och klarar inte av att vara lika lyssnande till andras behov vilket gör att det ofta uppstår konflikter(a.a.).

Samhället är förändrat och vår syn på lärande är förändrat enligt Björklid (2004), men förskolan ser på många håll fortfarande likadana ut som de gjort förr när lokalerna byggdes. Björklid belyser att lokalerna är underdimensionerade och att de därmed inte är anpassade efter hur storleken på dagens barngrupper ser ut och vilka behov som dagens barn har. Detta menar hon får konsekvenser för verksamheten som blir begränsad i sina möjligheter till

förändring och pedagogerna tvingas anpassa sig efter lokalerna och de kan därför inte arbeta på det sätt de vill vilket kan bero på att de också har fastnat i sitt sätt att se på sin miljö (a.a.).

Miljöns utformning får konsekvenser för både den pedagogiska kvaliteten och för pedagogernas välmående menar Kluge (citerad i Björklid, 2004). Hon att påtalar att när personalen får påverka och utforma verksamheten efter sina behov mår de bättre. Hon menar också att det finns förskolor där man har insett att förändring i den fysiska miljön måste ske i förhållande till nytt synsätt och de lokala målen, följderna blev att det uppstod färre konflikter, barnen lekte bättre och mer ihållande. Kluge förklarar att barnen blev mer självgående och det var enklare att hålla i ordning. Dessutom menar hon att pedagogernas yrkesstolthet, kunnande och arbetsglädje fick sig ett lyft (a.a.). Vi finner att när innemiljön begränsar pedagogernas arbete eftersom lokalerna är väldigt små i relation till barngruppen behöver de tänka om och använda andra miljöer som kan komplettera och utveckla deras verksamhet. Annars följer förskolan inte uppdraget i läroplanen Lpfö98 som lyder såhär:

Miljön skall vara öppen, innehållsrik och inbjudande. Verksamheten skall främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta till vara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter (Lpfö98, s.8).

Bengtson (citerad i Björklid, 2004) menar att när miljön fungerar som bäst är den ett stöd för den pedagogiska verksamheten. Detta innebär bland annat att barnen kan tillåtas leka livligare lekar, leka i grupp, gå undan och vara för sig själv, finna lugn och ro där rummet innehåller både flexibilitet och rymlighet (a.a.).

2.8 Leken och rörelsen förstärks utav utemiljön

Här uppvisas de fördelar som utomhus miljön bidrar med och vilken betydelse det har för barnens utveckling.

De miljöer barn möter under sina första år menar Brodin & Lindstam (2004) påverkar hur de senare löser och bemöter sina konflikter. Björklid (2004) benämner att förskolans utemiljö är viktig för barnens utveckling men att den tyvärr ofta är eftersatt. Forskning har visat att barnen leker bättre i naturnära miljöer enligt Björklid (2004), men att alla förskolor inte har lika förutsättningar att möjliggöra detta. Dagens barn har mindre erfarenhet av att vara verksamma ute, men om de får möjlighet när de är riktigt små att befinna sig tillsammans med

andra barn och vuxna i utemiljön, skapar man en kollektiv erfarenhet och bild av hur det är att vara i naturen (Brodin & Lindstam, 2004). Samtidigt tydliggör Grindberg & Lango Jagtøien (2000) att förskolans verksamheter bygger på intentionen att stimulera utvecklingen kring hela barnet och dess omgivning. De anser att målsättningen i förskolans verksamhet är att barnen ska utvecklas utifrån sina intressen och erfarenheter. För att uppnå denna målsättning anser de att barnen behöver ha möjlighet att vistas utomhus. Detta eftersom utemiljön oftast erbjuder större tillgång till fysiska aktiviteter på grund av att det finns mer utrymme att leka och röra sig på. (Grindberg & Langlo Jagtøien, 2000).

Enligt Strandberg (2006) frigör sig barnen i leken, de har själva kontrollen och ansvaret kring vad som kommer till att hända här och nu, de bestämmer själva. Detta innebär att de utvecklar sin förmåga att betrakta sig själva och sin omvärld, sin förmåga att ta initiativ och kreativt kunna påverka och styra leken. Det är en frihet att kunna göra det man vill samtidigt som det är utvecklande för jaget (a.a.).

Det är min vilja som styr aktiviteten. Inte aktiviteten som styr mig (Strandberg, 2006, s.166).

Leken har stor betydelse för barnets utveckling och för fantasins fria spelrum (Strandberg, 2006). När barnen i utemiljön befinner sig i lekvärlden menar Knutsdotter Olofsson (2007) lär sig barnen att samarbeta med varandra och hela kroppen engageras.

Öhman & Sundberg (2004) belyser att det som är i utomhusmiljön talar inte om vad barnet ska göra, därför blir det öppet kroppsmöte. Detta fortsätter de, innebär att barnet är här och nu och kan göra vad det har lust med utan att föremål förebestämmer vad barnet ska göra/ leka. De påvisar att barnet utgår från sig själv och sina egna impulser. Författarna anser att när alla barn leker utefter sina förutsättningar och kan accepteras för vilken utvecklingsnivå de befinner sig på är det utvecklande för deras självkänsla. Men Öhman & Sundberg understryker även att det då gäller att pedagogen är aktiv i sina reflektioner och ser till att detta blir möjligt, genom kollektiva aktiviteter. Barnen stärks i sin uppfattning om sig själv, och gruppen om de tillsammans kan klara av en uppgift där allas prestationer uppskattas (Öhman & Sundberg, 2004). Även Lpfö98 belyser vikten av att ta tillvara på barnets kompetens och möjlighet till samspel genom leken.

Alla barn skall få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen (Lpfö98, s.5).

Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) förklarar att kroppskontakten ser annorlunda ut i utomhusmiljön där får man hjälpa varandra, uppleva med alla sina sinnen tillsammans med andra, man gör saker för sin egen skull och utmanas i det som redan finns. Detta menar Björklund (1991) som är inne på samma spår, innebär också att barnen kan hålla leken en längre stund i utemiljön och att de leker fler lekar och att samspelet i grupp fungerar bättre. Grahn m.fl. (citerad i Mårtensson, 2004) beskriver detta på ett liknande sätt och menar att det visat sig i hans undersökning att i skogen uppstod det mer variation i barnens lekar, det uppstod färre konflikter, de samspelade bra och det fanns mer en mer positiv dynamik i barngruppen när de lekte i en naturnära miljö. Ericsson (2004) anser att det är lättare att få en sammansvetsad grupp i en utemiljö än vad det är i inomhusmiljöer eftersom hela människan involveras. Hon indikerar att både tankar, känslor, intuition och sinnen bidrar till barnets förmåga att föreställa sig hur andra har det för att kunna känna och agera med empati (Ericsson, 2004).

För att åstadkomma utveckling hos barn menar Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) krävs det att fysiska aktiviteter är en del av den dagliga verksamheten. De förklarar att barnet lär sig då behärska grundläggande rörelser. Detta skapar förutsättningar för att kunna utveckla barnens möjligheter att kunna delta i olika former av fysiska aktiviteter och lekar menar författarna. De fortsätter med att påtala att barnens förmåga att visa tålamod övas och utvecklas bland annat för att kunna sitta still, att kunna tänka abstrakt och att kunna förstå och följa instruktioner. Grindberg & Langlo Jagtøien menar att när barnen tillgodogör sig rörelseerfarenheter läggs också grunden för att utveckla en positiv kroppsuppfattning. De indikerar att då lär sig barnen både om sig själv och om omvärlden och att de gör det genom att vara aktiva på varierade sätt. Dessa förmågor och erfarenheter menar de, resulterar i att barnen i framtiden kan vara stolta över sig själva och det vidgar deras förutsättningar för att kunna delta i den miljö de kommer att leva och vara aktiva i. Detta poängterar författarna är viktigt att ha i åtanke med tanke på att barn som är motoriskt osäkra har svårt att delta i olika lekar vilket ofta resulterar i konflikter med kamraterna (a.a.).

Öhman & Sundberg (2004) påpekar fördelar med utomhusmiljön och det handlar bland annat att det inte är så prestationsinriktat och att det inte finns några förutbestämda regler för hur barn skall röra sig i den naturnära utemiljön. De anser det kan vara barnet och tillfället som

avgör hur situationen skall se ut. Det finns inget rätt eller fel och då minskar risken för att barnen ska känna konkurrens mellan varandra(a.a.).

Ericsson (2004) har genom intervjumaterial fått syn på att av när man utgår från individen och det miljön har att erbjuda känner sig både pedagogerna och barnen mer avslappnade och får bättre förtroende för varandra. Verksamheten påvisar hon känns också mer tillgänglig och närvarande och det blir ett mer avslappnat och öppet kommunikationsklimat. Ericsson belyser att det är viktigt för barnen att känna samhörighet och förtroende i barngruppen, att veta att det alltid finns någon att vända sig till när man behöver det. Hon anser att kommunikationen är en förutsättning för ett fungerande samspel, vilket är ytterligare en aspekt som bidrar till mindre konflikter mellan barnen (Ericsson, 2004). Utomhusvistelsens roll har stärkts menar Björklid (2004), fler studier visar att barnen mår bra såväl fysiskt som psykiskt när de får möjlighet att befinna sig i en naturnära miljö. Detta påvisar även Strandberg (2006) genom att poängtera att utemiljön är en plats för utveckling och lärande ur ett hälsoperspektiv.

”Utemiljöer är en guldgruva för lärande och utveckling och har också den egenheten att de för det mesta är alldeles gratis. Utifrån ett hälsoperspektiv är de dessutom helt oslagbara. I utemiljön vistas därför eleverna varje dag.” (Strandberg, 2006, s.46).

Barnen lär sig som bäst när alla sinnen involveras menar Björklid (2004) och fortsätter med att påtala att i miljöer som är estetiskt tilltalande utvecklas hela barnet och påverkar såväl det psykiska som fysiska välbefinnandet. Grahn m.fl. (citerad i Björklid, 2004) menar att hans studie visade att barnen i undersökningen som befann sig i en naturnära miljö rent medicinskt var mycket friskare än de barn som befinner sig i en vanlig skolmiljö vilket var klarlagt i samarbete med läkare. Han belyser att barnens motorik och koncentration också var betydligt bättre. När man mår bra så minskar risken för att man hamnar i konflikt med andra.

3. Empiri

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för vårt syfte och de frågeställningar som har utformats utifrån syftet. Det kommer även en förklaring till varför vi har valt den kvalitativa intervjun som metodundersökning och hur den empiriska studien har genomförts samt vilka som har varit delaktiga i studien.

3.1 Problemprecisering

Denna empiriska undersöknings syfte handlar om att utreda förskolpedagogers uppfattningar om utemiljön kan bidra till att minska förekomsten av konflikter mellan barnen. Sociala färdigheter påverkar samspelet och konflikterna mellan barnen. Därför behandlar undersökningen både hur pedagogerna ser på barns konflikter i olika miljöer men även hur samspelet ser ut i dessa förskoleverksamheter. Frågeställningarna är följande:

- Hur påverkar de sociala färdigheterna hos pedagoger och barn uppkomsten av konflikter i förskolan?
- Uppfattar pedagogerna olikheter kring barns konflikter i utemiljön i jämförelse med innemiljön?
- Hur uppfattar pedagogerna barns samspel utomhus förhållande till samspel i innemiljö?

3.2 Metod

3.2.1 Val av metod

Vi har valt att göra en kvalitativ undersökning som bygger på intervjuer. Valet av undersökningen anser vi passar bra eftersom vi ville skapa förståelse utifrån förskolläraernas synvinkel, från deras erfarenheter och få en inblick i deras värld utan någon vetenskaplig förklaring (Kvale & Brinkmann, 2009). Enligt Kullberg (2004) är intervjuer en vanlig undersökningsmetod som forskare i de kvalitativa traditionerna inom vetenskapliga undersökningar använder för att synliggöra människornas tankar och uppfattningar av fenomen i vår värld. Målet med forskningsintervjun är att producera kunskap (Kvale & Brinkmann, 2009). Enligt Kvale & Brinkmann (2009) är det bara frågorna i en kvalitativ intervju som forskaren kan bestämma och inte det som informanterna svarar eller vilka synvinklar den enskilda personen i frågan tar upp. Syftet med kvalitativa intervjuer är att få ut kunskap med detaljerade och utvecklade svar vilket innebär att man också behöver anpassa

följdfrågor till informanterna. (Kvale & Brinkmann, 2009). Syftet med vår uppsats är att undersöka om det går att minska förekomsten av konflikter och skapa en fredligare vardag i förskolan genom att arbeta med barnen i utemiljön. Med detta i åtanke anser vi att den kvalitativa studien är mest lämpad för vår undersökning och den bygger på intervjuer med åtta olika pedagoger i fyra olika förskolor.

3.2.2 Förberedelse

För att kunna genomföra vår undersökning, har vi med hjälp av vårt syfte och frågeställningen i problempreciseringen utformat frågor som har ställts till de intervjuade (bilaga 1). Vi har även tagit i anspråk det som Kullberg (2004) belyser medför att undersökningen får mer djup och större möjlighet till att sätta fokus på vårt syfte, vi har därför ställt öppna och autentiska följdfrågor som föjde upp respondenternas svar, Kullbergs benämning av detta är semistrukturerad intervju.

3.3 Urval

De förskolor som medverkade i undersökningen blev utvalda på grund av hur våra tidigare arbets- och praktiktillfällen sett ut och med tanke på vad vår undersökning går ut på. Det är åtta pedagoger från fyra olika förskolor i olika kommuner. För att få bredd på vår undersökning valde vi förskolor med olika inriktningar. Anledningen till varför vi valde dessa fyra skolor är att se skillnader och likheter mellan förskolor, pedagogers tankar, erfarenheter och upplevelser kring utemiljöns möjligheter att minska förekomsten av konflikter och skapa en fredligare vardag i förskolan. Men även att få en inblick i om hur pedagogernas tankegångar kretsar kring de hinder och möjligheter utomhuspedagogiken erbjuder i förskolans närmiljö. Vi har valt att fokusera vår undersökning på förskolan och förskolemiljöer, detta på grund av att vi båda kommer att arbeta inom förskoleverksamheten. Det är områden som berör oss som framtida pedagoger.

Här kommer en kortfattad beskrivning om de olika förskolor och de åtta kvinnliga pedagogerna.

Förskola A

Detta är en profilerad förskola som arbetar inom ur- och skurpedagogiken. Den är belägen i en naturnära utomhusmiljö med både öppna gräsytor, ängsliknande fält, stora skogspartier och en bit ifrån finns det dammar med träbroar som övergångar. Alldeles intill förskolan finns ett

skogsbyn med en slänt där barnen har sin egen oas av egna kryp in. Barnen är i åldrarna 3- 5 år. De tre intervjuade pedagogerna har tillsammans startat upp denna verksamhet 2005.

Pedagog 1 är utbildad till barnskötare och har haft en variationsrik karriär i 26 inom förskoleverksamheten . Är nu verksam inom en ur och skur förskola.

Pedagog 2 är utbildad barnskötare och har arbetat inom förskoleverksamheten i 19 år. Nu arbetar hon på en ur och skur förskola.

Pedagog 3 är utbildad förskollärare och har varit verksam inom förskolan i 18 år. Nu arbetar hon på en ur och skur förskola.

Förskola B

Förskolan är privat och är profilerad inom språk och huvudspråket är engelska. Den ligger i ett villaområde i närheten av centrum. Förskolan har en liten lekplats där barn i åldern 1 – 2 år vistas på. I närheten av skolan finns det en stor lekplats men den tillhör också allmänheten. Här vistas barnen från 3 till 5 år men ibland brukar skolbarnen också lov att vara där.

Pedagog 4 är utbildad förskole- och lågstadielärare och hon har arbetat inom skolverksamheten i 7 år. Är nu anställd på en 5 års avdelning.

Pedagog 5 är utbildade förskollärare och har varit verksam inom förskolan i 20 år. Arbetar nu på en avdelning där 5-åringar förbereds i ett år för förskolklass.

Förskola C

Förskolan ligger i ett villaområde och har sammanlagt fyra avdelningar. Förskolan strävar efter att barn ska utvecklas i en trygg och positiv miljö och skapa en bra språkutveckling genom leken. Utomhusmiljön har en stor gård och många grönområde på gångavstånd.

Pedagog 6 är utbildad förskollärare och har varit verksam i 5 år. Arbetar nu på en avdelning med 3-5 åringar.

Pedagog 7 är utbildad förskollärare och har arbetat inom förskolans verksamhet i 14 år. Arbetar nu på en 3-5 års avdelning.

Förskola D

Denna förskola ligger inne i ett litet samhälle och den har två avdelningar. Den ena är en småbarnsavdelning med barn mellan 1 och 3 år. De här barnen är ute så mycket de kan, de sover under vindskydd. Deras förskolegård är inte så stor men innehåller både gräsmatta och en liten naturyta som innehåller stubbar stenar och andra naturmaterial. Det finns ingen lekplats på gården men det finns en stor i ett närliggande bostadsområde. På den andra avdelningen är barnen 3-5 år och de brukar dagligen köra buss till olika platser för att leka, lära och upptäcka nya saker.

Pedagog 8 är utbildad förskollärare och har arbetat i 18 år inom förskoleverksamheten. Arbetar nu på småbarnsavdelningen med barn med ålder 1-3 år.

3.3.1 Genomförande

Innan intervjun kontaktade vi förskolorna och informerade pedagogerna om vad vi ville göra och lite kort vad vår undersökning handlar om. Tillsammans kom vi överens om en tid för att utföra intervjun. I samband med det första mötet fick intervjupersonerna enbart kort information om vad frågorna skulle handla om för att inte arbetets syfte inte skulle vägleda personalen till de rätta svaren. Det var pedagogernas egna tankar, erfarenheter och åsikter vi ville få fram, detta nämner Kvale & Brinkmann (2009) är viktiga aspekter att fokusera på så man är medveten om att inte styra pedagogerna till det svar man önskar. Några av intervjuerna utfördes enskilt, detta för att informanterna inte skulle bli påverkade av varandras svar. Men på en av förskolorna valde vi att göra en gruppintervju, anledningen till att vi valde att göra så är att vi ville få hela arbetslagets syn på utemiljöns betydelse för barnens samspel och konflikter, eftersom den just är profilerad till att arbeta med utomhuspedagogik. Vi ansåg att deras samlade kunskap och erfarenhet skulle vara värdefull för vår undersökning, detta blev vår fokusgrupp. Det var därför inte enbart de enskilda uppfattningarna som vi var ute efter just på den förskolan. Kvale & Brinkmann påtalar att det är vanligt att kvalitativa intervjuer används vid undersökningar med fokusgrupper. De menar att man ofta behöver rikta sig till den grupp som har den specialkompetens eller information som krävs för att kunna göra undersökningen. Vi är medvetna om att vid en gruppintervju kan de olika informanterna påverka varandra och att det inte alltid är så lyckat eftersom svaren ska vara så ärliga som möjligt, detta hade vi i åtanke när vi skulle göra de andra intervjuerna. Vår motivering till att intervjua pedagogerna en och en på de förskolor som arbetar mer inomhus,

är just att vi inte ville att de skulle känna sig pressade att svara något som de trodde att de andra pedagogerna möjligen skulle förvänta sig. Vi ville att de skulle svara utifrån sig själva utan någon annans påverkan. De svar från de enskilda pedagogerna som arbetar mer i inomhusmiljön anser vi kompletterar vår undersökning eftersom utomhuspedagogiken skiljer sig en del från inomhuspedagogik. Detta är betydelsefullt för att vårt resultat inte ska vara ensidigt. Den sista förskolan vi gjorde intervju, valde vi ut en person som vi visste hade arbetat mycket i utomhusmiljöer, men som nu arbetar mer inne eftersom vi upplevde efterhand som uppsatsen växte att denna erfarenhet saknades. Under intervjuerna var våra hjälpmedel, en videokamera med linsskyddet på, en inspelbar mp3 spelare och de anteckningar som vi förde under intervjun. Videokameran fungerade som backup till mp3 spelaren. Enligt Patel & Davidsson (2003) är bandinspelning en bra metod som hjälper till att komma ihåg vad informanterna har sagt vid undersökningens gång. Men de anser att det även finns nackdelar med bandinspelningen, som exempelvis att informanterna under intervjun kan vilja formulera sig korrekt. Efter intervjuerna transkriberades materialet för att förstå pedagogernas tankar kring vårt syfte och våra egna reflektioner. Patel & Davidsson (2003) menar att man behöver reservmedel för att försäkra sig om att intervjuerna skulle bli inspelade, därför använde vi oss av videokameran som en extra ljudupptagningskälla för om rösterna inte skulle hörs på mp3 spelaren skulle vi kunna använda oss av videokamerans bandade material.

3.4 Etiska hänsynstagande

Det etiska hänsynstagande som vi tog ställning till i vårt genomförande av vår undersökning, var att kontakta informanterna och fråga om de skulle kunna tänka sig att ställa upp i vår undersökning. Alla pedagoger valde att ställa upp i undersökningen. Innan varje intervju utfördes meddelade vi informanterna om att deras deltagande i undersökningen skulle vara anonym. Vi lade stor vikt vid att pedagogernas namn, skolans namn eller ortens namn inte skulle nämnas i undersökningen vilket Kvale & Brinkmann (2009) anser är viktigt att ta i anspråk när man forskar.

3.5 Bearbetning av resultatet

Efter varje avslutad intervju lyssnade vi av materialet och skrev sedan ner allt. Vi gjorde det med en gång för att minnas stämningen i gruppen och kroppsspråket hos informanterna. Men även för att kunna reflektera över svaren för att sedan lättare kunna bearbeta dem och se innehållets budskap. När intervjuerna var nerskrivna så tolkade och analyserade vi

pedagogernas svar för att hitta likheter och olikheter i dem, sedan jämförde och sammanställde vi vårt material vilket mynnade i vårt resultat.

4. Resultatredovisning

I detta stycke kommer vi att redovisa vårt resultat utifrån de genomförda intervjuer, som vi har bearbetat oss igenom. Här har vi utgått från våra intervjufrågor och de nyckelord som har dykt upp under intervjuer som har betydelse för uppkomsten av barns konflikter, utifrån det har vi valt att begränsa resultatet i sex olika rubriker. Nyckelorden är följande:

- Utemiljö och innemiljö
- Arbetslaget
- Sociala färdigheter
- Samspel
- Lek och rörelse

4.1 Skillnader som kan uppstå mellan inomhusmiljön och utomhusmiljön

4.1.1 I Ur och Skur

Pedagogerna som hade erfarenhet av att arbeta inom ur- och skurverksamheten menade att deras tankar skiljer sig åt jämfört med hur de tänkte när de arbetade i en förskola med mer inriktning på att arbeta inomhus. Att utomhuspedagogiken har färgat dem på ett positivt sätt och att det har betydelse för barnens samspel. De menar att det tänket kan man ha med sig in, de vill därför gärna dela med sig av sin insikt till andra pedagoger eftersom de ser så många fördelar.

[...] har man kommit på det, då blir det lättare att jobba så för då får man barnen med sig på ett helt annat sätt (**Pedagog 3**). Men det gäller ju att vi pedagoger gör lite kullerbyttor och tänker på ett nytt sätt. Det skulle ju pedagoger på en vanlig förskola också kunna göra och få med sig sina kollegor och också kunna jobba på det sättet (**Pedagog 1**).

När man ska arbeta med utomhuspedagogik fungerar det inte att ha en planering efter almanackan, utan vi måste utgå från barnen, enligt pedagogerna I Ur och Skur. Miljöns möjligheter ger pedagogerna tillfällen att fånga lärandet och kunna koppla arbetet till Lpfö98 och de lokala arbetsplanen, de påpekar att det är en tränings sak att arbeta så.

[...] när vi jobbar med barnen ute måste vi hela tiden reflektera och hela tiden koppla till läroplanen och lokala arbetsplaner (**Pedagog 2**). Men går man in i det arbetssättet, och jobbar så, så sitter det i benmärgen på en man har tänket med sig hela tiden (**Pedagog 3**).

Utan att man säger nu ska vi gå ut och ha mattetänk så gör man det automatiskt, för när vi går ut så ser vi något, nå men titta där hur många träd står där borta eller så...man har det med sig utan att man tänker på det (**pedagog 3**).

Våra barn kanske vill prata om sniglar och grodor och troll i skogen och då måste vi ju vara där. Man måste vara lyhörd och vaken och fånga ögonblicket (**Pedagog 2**).

Dessa pedagoger förklarar att utemiljön kräver aktiva och lyhörda pedagoger. Enligt dem var det en viktig del av deras vardag att kunna reflektera och utgå ifrån sina reflektioner i sitt pedagogiska arbete. Deras reflektioner fokuserar på vad barnen verkligen gör och vad som intresserar dem, vad som händer bland barnen utgör ett underlag som påverkar vilken riktning det pedagogiska arbetet ska gå. Pedagogerna menade att de har ett flexibelt förhållningssätt, barnens upptäckter är viktigare än deras planeringar. De påtalar att barnet står i centrum och lärandet står i nära förbindelse till barnet, det som händer och vad som finns runt omkring påverkar barnets lärande. Barnet blir viktiga för lärandeobjektet och pedagogen är med och fångar upp det barnen visar intresse för och utvecklar barnens tankar.

4.1.2 Pedagoger med mer inriktning mot inne

Flera av pedagogerna anser att barnen ska ha möjlighet att vara med och bestämma och lära sig med hela sin kropp. De är även intresserade av att vara insatta i barnens lekar och lägger vikt vid detta.

Det är viktigt att erbjuda barnen möjlighet att vara en del av vardagen. Vi pedagoger ska vara lyhörda och höra dem både med ögon och hörsel. [...]Barnen ska uppleva förskoleverksamheten med hela kroppen, för det är då kunskap fastnar (**Pedagog 5**).

Jag måste vara med i leken och veta vad barnen leker och vad deras tankar kring den leken är (**Pedagog 7**).

4.1.3 Rutiner påverkar

Flera pedagoger anser att barnen ska få vara med och bestämma men att det ändå finns rutiner som påverkar barnens vardag. Några pedagoger betonar att tiderna som ska passas mellan olika aktiviteter påverkar barnen. Och menar att detta kan vara styrande för verksamheten vilket ibland kan vara ett dilemma eftersom vissa rutiner inte kan tas bort. Exempelvis är frukost, lunch och vila viktiga delar av verksamheten som man måste klara av under dagen.

En av pedagogerna belyser att vissa barn behöver ha rutiner eftersom det innebär trygghet för dem.

[...]Det gäller inte att styra för mycket, utan låta barnen styra (**Pedagog 7**).

Barn ska kunna lita på oss och vi ska lita på barnen och låta dem vara en del av planeringen (**Pedagog 5**).

[...] och sedan måste vi under dagen utföra vissa rutiner så som lunch, vila och frukost (**Pedagog 6**).

Barn behöver rutiner för då känner de sig trygga, vi har en pojke som behöver det annars blir han orolig och börjar bråka med dom andra (**Pedagog 7**).

Kommentar

Något som är viktigt för alla pedagogerna är att vara engagerade i barnens lekar, en pedagog som arbetar mer i innemiljön påtalade att barn behöver lära sig med hela sin kropp och det är en gemensam nämnare med utomhuspedagogik. Vi ser också att intentionen att låta barnen stå i centrum för lärandet och vara delaktiga i planeringen är en central punkt för alla pedagogerna. Alla pedagoger klargör att det viktiga är att fånga lärandet där barnet befinner sig. Men menar att rutinerna i inomhusmiljön kan sätta hinder för barnens lekar och samspel. Pedagogerna som arbetar inne betonar ändå att rutiner är både nödvändiga och viktiga för barnens välbefinnande och för att det ska bli ett bättre samspel och mindre konflikter mellan barnen. Medan Pedagoger I Ur och skur istället understryker att det ofta handlar om hur man förhåller sig till rutinerna i sitt arbete. De förklarar på ett ingående sätt att de inte längre sätter sig och planerar, utan reflekterar över barnen och utgår ifrån dem på ett öppet och flexibelt sätt när de gör aktiviteter med barnen. De menar att barnen styr här och nu i den kontext de befinner sig i och det är upp till pedagogen att anpassa sig. Pedagogerna I Ur och skur menar att deras pedagogik även kan tillämpas i innemiljön och menar att om man släpper på en del rutiner och är ännu mer lyssnande till barnen kan det bli ett lugnare arbetsklimat.

4.2 Arbetslagets påverkan på barngruppens samspel och harmoni

4.2.1 Samspel, ansvar och välmående

Det visar sig i undersökningen att flera pedagoger känner att deras samspel i arbetslaget har betydelse för hur barngruppen fungerar eftersom barnen tar efter hur de gör. En av

pedagogerna I Ur och Skur hade varit ersatt av en vikarie en bit in på terminen och det visade sig påverka både pedagogerna och barngruppen. När pedagogerna sedan var ordinarie så föll bitarna på plats igen. Att känna att man lyckas i sitt arbete, att arbetet är omväxlande och att de är belägna nära naturen menar pedagogerna har stor betydelse för deras hälsa.

Där ser vi hur viktigt det är att man har samma tänk för att det ska fungera **(Pedagog 3)**. [...] även för barnen, det visar sig att det blir en stökig grupp när de känner när vi inte funkar ihop **(Pedagog 2)**.

Vi har haft en tuff höst, hade vi inte haft den här miljön, det här stället och varann så hade vi kanske inte varit så pigga och glada i dag **(Pedagog 2)**.

Man blir ju uppfylld också, det är en positiv känsla man går hem med. Att man har gjort ett bra jobb man blir bekräftad hela tiden. [...]för vi vill ju lära våra barn och det kan man känna att man gör, de är intresserade **(Pedagog 3)**.

Det känns alltid spännande att gå till jobbet. Vi vet aldrig hur en dag slutar eller börjar **(Pedagog 2)**. Sen mår vi bra av miljön här. Ja det gör vi. [...] Vi är friska, rent medicint så är vi väldigt friska. Frisk luft och bra miljö och allt det gröna gör att man stressar ner... vi mår bra **(Pedagog 2)**.

Vi har samarbete i vårt arbetslag det gör att barnet står i centrum och tillsammans mår man bra och då uppnår vi de mål som är satta **(Pedagog 7)**.

En av pedagogerna hade en annan aspekt att lyfta och det var barngruppens storlek i förhållande till antal pedagoger. Hon förklarade att vid den period på förskolan när de var tre pedagoger på 14 barn som var mellan tre och fem år, då arbetade de mycket i skogen och då kunde hon både se och lära känna alla barnen vilket också underlättade hennes arbete eftersom konflikterna inte var så många. Pedagogen påpekade att barnen i denna grupp väldigt sällan var i konflikt med varandra även om lokalerna var små. Hon menade också att de alla mårde bra då.

Det var när man hade de här harmoniska barnen. De 14 hade man lätt tagit med sig vart som helst. Nu när man är i skogen hinner man inte lära känna alla barnen, inte så man vet hur de fungerar i alla situationer. När det är många barn hinner man inte se alla på samma sätt som när det är färre barn **(Pedagog 8)**.

Vi hade dem varje dag mellan 9 och 15. Då var vi ofta ute i skogen. Barngruppen var lika harmonisk när vi var inne och hade gymna och lekte som när vi var ute. Då hade vi bara den lilla lilla platsen där inne. Alla var kompisar och alla fick vara med. De var så himla sammansvetsade. Fast det var de barnen som ansågs vara lite jobbiga, som de som det tyckte behövde vara ute i skogen. De var lika goa när de var inne. Kontinuiteten att vi var så många vuxna till de barnen, alla var där varje dag, alla barnen var tillsammans just de barnen. Dom här é här. De kände varandra. De var ute på alla äventyr ihop (**Pedagog 8**).

Hon jämförde med hur de har det på förskolan nu när barngruppen är större och det blir mer flackande eftersom de nu är tvungna att dela upp gruppen vid flera tillfällen. Det blir heller inte samma kontinuitet eftersom alla pedagoger och barn inte är tillsammans hela tiden. Hon har denna termin varit i småbarnsgruppen och de första månaderna var de bara två pedagoger på tio barn, hon menade att det var väldigt svårt att gå utanför gården som hon var van vid att göra eftersom något barn kunde få för sig att gå iväg.

En annan pedagog berättade målande exempel på att barnen upplever med alla sina sinnen i naturen och att barnen påpekade och visade att de mådde bra där.

[...]när vi hade kokat nässelsoppa, och vi sitter nere vid vindsyddet och äter vår nässelsoppa är det en flicka som säger - *Å vad det är en lycklig dag i dag*. En annan gång satt vi och läste saga vid lägerelden, vi hade tänt eld, det var en vinterdag, aldeles jättefint väder vindstilla och blå himmel. Det var klart, jättemycket snö och så läser vi en saga där nere. Då é där en flicka som säger till en annan flicka (hon vänder ansiktet upp mot himlen och blundar) hon säger - *Du,... gör så här!* - *Mmm...Det är jätteskönt!* (**Pedagog 1**).

4.2.2 Att tänka nytt

Ibland finns det behov av att tänka om och förändra sig för att det ska fungera i arbetslaget, det gäller att man då ska vara ärlig och berätta det både för sin egen skull och för andra, detta påtalar flera pedagoger. De understryker också att deras olikheter kompletterar varandra.

Vi har efter en jobbig tid insett att det är viktigt att vi är ärliga och på samma nivå för att allt ska fungera (**Pedagog 6**).

Den ena terminen och ena dan ser inte likadan ut, men det är vårt ansvar att ändra det så det fungerar, att blir en bra dag eller en bra termin (**Pedagog 3**). Jag tror i och med att vi pratar mycket genom pedagogiska diskussioner så har vi blivit bättre på att se vad vi behöver arbeta med och vi ger oss inte förrän vi kommer på en lösning. Eller åtminstone ett sätt att pröva en lösning och funkade det inte får vi pröva igen (**Pedagog 2**). Och man kan säga till varandra, stopp

stanna det här funkar inte vi måste göra något nu (**Pedagog 3**). Om en säger stopp detta fungerar inte vi måste tänka om. Då är vi andra genast med på hugget (**Pedagog 1**). Vad kan du se som inte jag kan se (**Pedagog 3**). Det är kommunikation, det är jätteviktigt (**Pedagog 1**).

[...] för här måste vi lösa problemen när de uppstår för annars kan barn försvinna i skogen. Och ser jag att ett barn upptäcker något eller att det händer en upplevelse så får jag automatiskt ta över någon annans syssla (**Pedagog 3**). Vi har inga fack eller fällor här ute det funkar ju inte. Plus att vi är olika individer, vi är otroligt samspelta och tajta men vi är ju ändå väldigt olika som personer. Och kan och är bra på olika saker (**Pedagog 2**).

[...] Man ska vara ärlig mot själv och kolleger och kunna be om hjälp om det skulle behövas (**Pedagog 7**).

Kommentar:

De flesta pedagogerna poängterade att arbetslaget har betydelse för hälsan och välbefinnandet. Det framkom från flera pedagogers svar att det är viktigt att vara ärlig mot varandra, våga ta ställning och tala om när det finns behov av förändring och agera när det pedagogiska arbetet inte fungerar. De underströkte att det är viktigt att lita på varandra och ta vara på varandras kompetenser. En av pedagogerna påpekade att alla behöver kunna ta ansvar över alla delarna, för att kunna hoppa in när en annan pedagog behöver gå ifrån. Hon förklarade att det är barnens upptäckter och vad som händer i naturen som ofta får styra deras arbete och att det är nödvändigt för att kunna upprätthålla barnens intresse och nyfikenhet. Några pedagoger berättade att det är givande när de blir bekräftade av barnen. Genom barnens respons kan pedagogerna känna att arbetet fungerar och denna känsla kommer när barnen visar intresse och pedagogerna kan se att barnen lär sig något. Vilket i sin tur gör att barnen får ett mer positivt bemötande som påverkar självkänslan i rätt riktning. Pedagogerna menade att de upplever att det är uppfyllande att känna att de får verksamheten att fungera, att detta även är betydelsefullt för den egna inspirationen och glädjen i att gå till jobbet. Detta tyder på att miljön, barnen och arbetslaget samverkar och påverkar varandra. En av pedagogerna kliver lite utanför dessa ramar och hon menar att även kontinuiteten i arbetet har stor betydelse för hur verksamheten fungerar. Hon menar också att barngruppens storlek har betydelse för hur kontinuiteten är möjlig att uppnå.

4.3 Pedagogers tankar om konflikter och hur de kan dämpas, förebyggas eller lösas

4.3.1 Orsaker till konflikter

Några pedagoger menade att konflikter som uppstår i utemiljön bottenar i vanliga orsaker som inte skiljer sig från när barnen är inne, men att det inte uppstår konflikter lika ofta i utemiljön. En pedagog påpekade att barnen oftare hamnar i konflikt när de är trötta och hungriga.

Det är vanliga orsaker som konflikterna har, det är inte någon skillnad om man jämför med inne. Det är ganska egocentriska konflikter. Det är min pinne eller det är jag som ska gå först. Det är ganska triviala saker. Men det är då vi får rycka ut och försöka få dem till att själva tänka efter (**pedagog 2**).

De små ska ha samma saker, alla vill ha bilen. Det är så med de stora också, men det kan ju vara att de säger något också, att de säger något dumt, retas (**Pedagog 8**).

Konflikterna är fler innan maten när de är små, när de är trötta. Ja, det gäller de stora också innan maten när blodsockret är nere och allt är jobbigt (**Pedagog 8**)

4.3.2 Pedagogens agerande

Pedagogerna I Ur och Skur antyder att deras arbetssätt känns fördelaktigt i samband med i vilken utsträckning konflikterna tar plats i deras förskola. De belyser att trots att de går kurs i att hantera konflikter så har de även tidigare arbetat utifrån det synsätt de har lärt sig på kurs. I Ur och Skur pedagogerna menade att de utgår från att barnen ska lära sig att hantera och lösa problem som uppstår. Deras syn är att barnen är kompetenta och att de som pedagoger ska finnas där som stöd för barnen så att de får känna att de kan lyckas. När barnen hamnar i konflikter stoppar pedagogerna barnen direkt och agerar utifrån synen att konflikterna är barnens egna och att de ska lära sig lösa dem själva. De menar att de som pedagoger känner av de olika situationerna och utefter det tar ställning till hur mycket de behöver gå in och stötta.

Men det är då vi får rycka ut och försöka få dem till att själva får tänka efter [...] de äger uppdraget, det är de själva som äger det. Vi ska bara vara med och stötta. Det är så roligt för vi går på kurs för att lära oss det vi har gjort i fem år, eller ja kanske ännu längre (**Pedagog 2**). [...]Barnet äger sina problem, vi är där för att stötta dem men vi kan inte lösa deras problem för det måste de göra själv för annars blir det inte någon läroprocess och det är ju så vi jobbar (**Pedagog 3**).

Vi jobbar mycket med att känna av dem. Känner vi att de går upp i spinn så fångar vi dem med det samma. Istället för att ta dem när de gått upp då är det försent. Det är ett vuxenansvar och det är lite så vi har fått jobba denna höst. Vi har fått vara jättetydliga med det och ta det med det samma för annars har det liksom tippat över. Och då vill vi inte att barnen ska misslyckas i det. Utan vi har fått styra upp det. Det har varit mycket att man har fått välja sin aktivitet och att stanna i den en stund, man kan inte springa runt och flacka överallt (**Pedagog 3**). Utan då får man välja. Till exempel på morgonen, vi börjar dagen med en liten avslappning, många avslutar dagen med det men vi börjar med det. Vi tar inte ner luckorna utan smyger in, tänder ljus överallt, spelar lugn musik, de får lägga sig ner (**Pedagog 2**).

Flera pedagoger anser att det även är en bra strategi att använda musik och avslappning för att lugna ner gruppen när de blivit för yviga.

Man brukar försöka dela upp barnen så att det blir färre barn i gruppen, man går undan med några barn och läser eller sätter på avslappnings musik och myser lite, lite lugnare aktiviteter (**Pedagog 8**).

Ja tycker om att använda mig av massage för det lugnar barngruppen och skapar harmoni hos oss alla (**Pedagog 5**).

Någon pedagog belyser att det också är viktigt att se barnens egen roll i utvecklingen av de sociala förmågorna.

Vi relaterade mycket till de gamla som har gått här. Hur hade till exempel nu den och den pojken gjort i den här situationen så får de tänka efter, jaha, han hade kanske inte gjort som jag, han hade kanske gjort på något annat sätt (**Pedagog 2**).

Kommentar:

Flera av pedagogerna är medvetna om vad som orsakar konflikter och hur de kan förhindra dessa. Pedagogerna i underskningen belyser att det ofta är egocentriska konflikter som uppstår bland barnen och att konflikterna lättare uppstår när barnen är trötta eller när blodsockernivån är låg. Några av pedagogerna påtalar att genom kommunikation kan de göra barnen mer medvetna om sin egen roll i konflikten. Pedagogen kan även genom goda exempel belysa andra såväl vuxna som barn som förebilder. Utifrån svaren av pedagogerna i Ur och Skur finns det belägg för att med hjälp av pedagogernas stöd kan barnen lära sig att lösa sina egna konflikter. Det då även viktigt att barnen får känna att de lyckas med detta och att

pedagogerna i möjligaste mån ska undvika att låta barnen känna sig misslyckade i sina konflikter. De påtalar också att det är bra att få barnen till att tänka efter för att förstå vad konflikten bottnar i och hur de kan göra för att komma igenom konflikten, målet är att lära barnen lösa sina konflikter på egen hand. Det är enligt dem även viktigt att känna barngruppen för då är det lättare förhindra eller lösa konflikter som uppkommer innan de eskalerar. En del av pedagogerna poängterar att de är pålästa och vet vad de ska göra för att lugna gruppen när konflikterna gör barngruppen stökig och orolig. De påpekar att det är viktigt att göra något åt situationen i god tid och att lugna aktiviteter såsom avslappning och musik fungerar bra. Det hjälper också att dela upp barngruppen och gå i väg på olika håll, att utemiljön är en bra plats att springa av sig på och att det finns möjlighet att gå undan anser några pedagoger.

4.4 Utomhusmiljöns betydelse för barnens samspel

4.4.1 Att kunna gå undan

Undersökningen visar att barn som har svårt med samspel gynnas i utomhusmiljön, för där erbjuds de möjligheter att kunna gå undan samtidigt som de ändå är delaktiga i barngruppen. De blir inte utpekade utan kan agera efter sina behov och lära sig vad som är bäst för dem. I utemiljön menar flera av pedagogerna att barnen är mer tillåtande gentemot varandra och kan leka med vem som helst. De menar att det inte spelar någon roll ifall man är olika och kan olika när alla barn möts utefter sina förutsättningar i en kollektiv lek. Pedagoger i undersökningen poängterar att alla barn möter olika svårigheter och att när de befinner sig i utemiljön blir det ofta att man tillsammans hjälps åt att lösa dem. De menar att där känner barnen av att de är en del av gruppen och att de är viktiga individer som tillför gruppen något.

Vi har bland annat ett barn som verkligen behöver gå undan för att han har problem just med samspelet. Han har den förmågan att gå undan själv, när han känner att han inte fixar det eller när han behöver tänka lite eller så. På det sättet har han lärt sig att undvika konflikter (**Pedagog2**). Sen har vi ett barn som ofta väljer att leka själv, som gör det valet själv. Det respekterar vi (**Pedagog 1**). Ja, och då är dom ju ändå inte utanför gruppen, för gruppen är på ett stort ställe så han kan leka på gräsmattan och ändå vara med på samspelet (**Pedagog 3**).

[...] de är stora grupper som leker ute och barn kan hoppa mellan olika lekar när det vill (**Pedagog 7**).

4.4.2 Leka många

Det är mer tillåtande pedagoger som barnen möter i utemiljön, där finns det inte så mycket som hindrar att de leker bullriga och rörliga lekar, detta menar en del av pedagogerna i undersökningen. Flera av pedagogerna påtalar att det inte gör något om barnen byter lekar på egna initiativ. De berättar att en av fördelarna med utemiljön är att barn leker och samspekar i stora grupper. De anser att där möter barnen alla sina kamrater, de leker tillsammans och då kan de även se hur andra barn förhåller sig i lekens och fantasins värld.

Ute kan de gå lite ut och in i leken, det är mycket svårare i små rum, då är det lättare att man blir isolerad, att man blir ensam (**Pedagog 3**).

Det är större barngrupper som leker ute. Det är lättare att leka i stora barngrupper ute (**Pedagog 3**). Det är nog mer uppdelat inne (**Pedagog 2**). Mycket kortare lekar, upplever jag, de flyttar sig från ställe till ställe mycket fortare när man är inne. Ute klarar de av att hålla kvar lekarna mycket längre (**Pedagog 3**).

De stora barnen samspekar bättre i skogen än vad de gör här inne, på gården där de är inom små ramar, jag tror de känner att de har mer frihet att kunna gå undan lite och liksom kan hitta sina egna ställen. Man kan vara med dom man tycker om att leka med (**Pedagog 8**).

4.4.3 Mindre konflikter ute

I samband med att pedagogerna på svarade på var det uppstår minst konflikter så berättade de att de upplever att det är utomhus. De påtalade att när barnen är utomhus och rör på sig får de både större behov av att röra på sig men att det även blir viktigt för dem att ha tillgång till stora ytor.

De är väldigt, väldigt lätrräknade de konflikter som är ute (**Pedagog 3**).

Det är ute. Det är mycket tydligt. De har stort rörelsemönster, de är väldigt aktiva och det är kanske ett behov vi skapar genom att vi är ute mycket. De behöver det här utrymmet, det här spacet (**Pedagog 2**).

Det är utomhus där det är gott om plats alltså skogen där vi har varit mycket (**Pedagog 8**).

Kommentar:

Pedagogerna i undersökningen uppger att barn skapar större lekgrupper utomhus och att de ofta leker alla tillsammans. De poängterar att utanförskap och konflikter inte sker i samma

utsträckning utomhus som det gör inomhus. Detta menar pedagogerna beror på att barnen har många naturliga tillfällen att samarbeta i stora grupper i sina projekt och lekar när de befinner sig i utomhusmiljön, samtidigt så finns det också större möjlighet att gå undan. Pedagogerna menar att om ett enskilt barn vid något tillfälle känner sig ovilligt att fortsätta i leken kan det lämna leken utan några större störningar vilket gör att det känns lättare att kunna delta i leken igen när barnet själv vill det. En anledning kan vara att ytan som barnen kan vara på i utomhusmiljön är mer tillåtande till att grupperna är stora eftersom alla får plats. De påtalar att det även beror på att samspelet på något vis är mer konkretet i utemiljön. Det visar sig ofta vara så att när barnen är i utomhusmiljön behöver de ofta hjälpa varandra att finna lösningar på problem som de möter vilket innebär att alla kan känna sig delaktiga. Pedagogerna svarade att konflikterna inte är så stora i utomhusmiljön och att detta kan bero på att samspelet fungerar bättre ute. Den slutsatsen vi tar är att alla möts mer jämlika även om alla har olika förutsättningar och att alla kan hjälpas åt att nå fram till de önskade målen. Samtidigt påverkar det hur utemiljön ser ut på förskolan, några pedagoger belyser att skogen har större förutsättningar för barnen att hitta sina egna platser att leka på.

4.5 Inomhusmiljön

4.5.1 Barnen behöver även vara inomhus

De pedagoger i förskolor som arbetar mycket i inomhusmiljön påpekar att barnen behöver inomhusmiljön men att det ofta förekommer vissa begränsningar. Enligt dem så har barnen behov av att leka inomhus för att kunna bearbeta sina erfarenheter av omvärlden. Men också för att de ska veta hur man ska bete sig inomhus, exempelvis vilken ljudnivå de ska använda när de befinner sig inne.

[...] ibland för att kunna utveckla de behov barnet har att spela ut. Exempelvis behöver man leka lekar som mamma gör det hemma att laga mat eller arbeta osv (**Pedagog 5**).

[...] jag tycker att ungarna behöver både vara ute och inne för att nå det som krävs av dem, ja att fungera i samhället, det är en del av utvecklingen. Båda delar är bra (**Pedagog 6**).

En av pedagogerna har observerat att de små barnen samspekar bättre inomhus när de har saker som de vet vad de ska göra med.

Dockis, där samspekar de bra med grejer som de vet vad de ska göra med, då kan de duka fram till varandra, laga mat och mata dockorna (**Pedagog 8**).

4.5.2 Små ytor och många barn

I inomhusmiljön begränsas ofta barnen i sina lekar och sitt samspel, vilket påvisas av flera pedagoger. De styrker varandras åsikter i att när lokalernas yta liten så kan det vara hämmande för barnens möjligheter till utvecklande samspel. De förklarar att barnens möjligheter att gå undan begränsas när utrymmet är för trångt, vilket leder till att fler konflikter uppstår jämfört med när de är ute.

I skogen känns det som att fler kan vara med, inne är det mer... du och jag bygger och kommer det någon annan, så är det mer, att du får inte vara med **(Pedagog 8)**.

Det blir mer konflikter, det blir trängda på ett annat sätt, och exponerade och utsatta mer **(Pedagog 2)**.

[...] dessa små ytor som vi har nu går vi alla varandra på nerverna, både vuxna o barn **(Pedagog 6)**.

Kommentar:

Några av pedagogerna som arbetar mer i inomhusmiljön betonar att barnen behöver lära sig leka och samspela i inomhusmiljön och att detta är en viktig del av barnens sociala träning. Men flera av pedagogerna och det gäller såväl de som arbetar inne som ute, belyser att miljön på olika sätt styr och påverkar barns lekar och samspelet som sker mellan barnen. Några av dessa pedagoger har sett att inomhuslekarna gärna blir likadana och det är i regel så att barnen leker med samma kompisar vilket innebär att både kreativiteten, leken och möjligheten till social utveckling kan bli begränsad. Flera av pedagogerna hade synpunkter på att lokalerna ofta kan begränsa barnens möjligheter att välja sina lekar eller att kunna leka ostört för sig själv. De menar att det lättare uppstår konflikter i inomhusmiljön på grund av att utrymmet där är mindre. Att utrymmet är mindre är också en orsak till att barnen inte leker lekar där alla kan vara med eftersom det inte är praktiskt möjligt. Lekarna blir också kortare eftersom det finns många störningsmoment, man blir nyfiken på vad de andra barnen gör och den egna leken förefaller inte lika intressant. I utomhusmiljön är det lättare att vara flexibel i sina lekar och att kunna leka lekar där alla kan vara med. Det innebär också att barnen smidigare och mer obemärkt kan glida in och ur olika lekar.

4.6 Materialet, leken och fantasin

Något som har fångat pedagogernas uppmärksamhet är att den naturnära utemiljöns redskap (naturmaterial) erbjuder barnen andra möjligheter att spela ut sin fantasi och att utveckla den

vidare i sina lekar. De förklarar att barnen kan anpassa naturmaterialen med hjälp av sin fantasi så det passar in i lekens ögonblick. Medan leksakerna inomhus och på utegården gärna formar barnen till att leka samma lekar om och om igen, det är också svårare att hålla fast vid sin lek en längre tid eftersom barnen är så nära varandra och blir frestade att byta lek. De påtalar att barnens fantasi då inte utvecklas på samma sätt som den gör i en naturnära miljö där det inte finns några leksaker och inte lika många störningsmoment.

Det har större betydelse än man tror, är där leksaker så leker de med leksaker. Är där inga så fantiserar de mer, pinnar och kottar och vad där é är olika saker, har man en spade så är det en spade det är svårare att göra det till något annat tror jag **(Pedagog 8)**.

[...]det är kreativare, det är lättare för dem att utveckla sin lek ute, för det är inte så färdigt och så tillrättat. Det är fantasin som styr helt och hållet**(Pedagog 3)**. Det blir mer flexibla lekar **(Pedagog 1)**. Vi har inte alls så mycket material ute som styr in dem, de bestämmer själva **(Pedagog 2)**.

[...] där kan leken utvecklas på grund av att allt material blir något annat än det är. Men mycket beror också på hur miljön utanför skolan ser ut och om man har skogen eller parken i närheten. Här har vi inte det så vi får ta oss tid, vilket kan vara upplevelse i sej. För då möter vi andra erfarenheter på vägen **(Pedagog 5)**.

[...] de älskar att leka och bygga med alla pinnar dom hittar **(Pedagog 6)**.

[...] allt skräp tycker våra barn att det är roligt att leka och bygga med och det sätter vi inte stopp för. Barnen älskar det och det gör vi pedagoger också **(Pedagog 7)**.

Det är självklart ute och fria leken, för att barnen får mer utrymme och mer frihet vad de kan leka med. Ute får de inga begränsningar om vad de får vara och leka med **(Pedagog 4)**.

Exempelvis leker man lekar som mamma gör det hemma att laga mat eller arbeta osv. **(Pedagog 5)**.

Barnen har ofta haft lekar där de har varit 10, 12, 14 stycken som har lekt tillsammans runt en koja, de har lekt Zoo där det har varit apor och en djurskötare och de har varit en stor blåsorkester... de leker kollektivt helt enkelt **(Pedagog 2)**. Det är mer tillåtande ute att vem som helst får vara med **(Pedagog 1)**.

[...] och så leker de ju med samma leksaker ganska ofta inne och ute möter dem ju nya saker hela tiden **(Pedagog 7)**.

Det är större barngrupper som leker ute. Det är lättare att leka i stora barngrupper ute (**Pedagog 3**). Det är nog mer uppdelat inne (**Pedagog 2**) Mycket kortare lekar, upplever jag, de flyttar sig från ställe till ställe mycket fortare när man är inne. Ute klarar de av att hålla kvar lekarna mycket längre (**Pedagog 3**).

Kommentar:

De slutsatser vi kan dra är att barnen blir påverkade av den miljön de vistas i och det lekmaterial som finns. Pedagogerna lägger stor vikt vid att barns samspel utvecklas på ett annorlunda sätt när de är ute och förklarar att barnen är mer jämställda och tillåtande mot varandra utomhus. Men menar att det också beror på hur utemiljön ser ut. De flesta pedagoger påtalar att barn blir på något sätt mer fria i sina lekar i naturen och där finns inga rumsliga begränsningar utan där kan barnen finna sina egna ställen att leka på. Tillsammans kan de utveckla lekar som alla kan vara med på och de leker ofta längre än vad de gör inomhus påpekar de. Flera pedagoger har även sett att materialet har en helt annan betydelse i utemiljön, de redskap barn leker med ute kan användas till många olika saker och det är barnen och leken som styr vad det ska föreställa och det är barnens fantasi som fritt kan påverka vilket sätt föremålet ska tillföra leken. De belyser att barnen gärna använder naturens material till att bygga med vilket också stimulerar barnets fantasi.

5. Diskussion

Syftet med vår undersökning är att visa utemiljöns betydelse för samspel och konflikter. Vi ville få fram förskollärares tankar, åsikter och erfarenheter om hur, när och varför konflikterna förekommer. Vi ville också att de skulle delge sin syn på hur samspelet fungerar på deras förskolor. Med detta tankesätt anser vi att den kvalitativa studien var mest lämpad för vår undersökning och den bygger på intervjuer med åtta olika pedagoger i fyra olika förskolor. Under den här rubriken kommer vi att presentera metoddiskussion, resultatdiskussion, didaktiska konsekvenser för undersökningen och ge förslag till fortsatt forskning

5.1 Metoddiskussion

Vi har valt att göra en kvalitativ undersökning som bygger på intervjuer. Valet av undersökningen känner vi har fungerat bra eftersom vi har fått betydelsefull information utifrån förskollärarnas synvinkel. Vi fått en inblick i deras kunskaper och erfarenheter som rör de frågeställningar som vi presenterade för dem. Vilket innebär att vi har nu fått en ökad förståelse för hur utomhusmiljön kan förebygga konflikter, gynna samspelet mellan barnen och bidra till en fredligare förskola. Syftet med kvalitativa intervjuer är att få fram kunskap med detaljerade svar menar Kvale & Brinkmann (2009) som också påvisar att man behöver ställa följdfrågor för att uppnå en mer diskussionsartad intervju. Detta upplevde vi var viktigt i intervjuerna och innebar att vi fick fram fler svar i vår undersökning som inte annars varit möjligt.

Våra intervjufrågor var medvetet utformade så att de inte skulle rikta pedagogerna till att leta efter det svar som vi var ute efter. Vi anser att undersökningen har mynnat ut i ett positivt resultat men att vi samtidigt är medvetna om att vårt urval av pedagoger kan ha påverkat studien. Kvale & Brinkmann, (2009) poängterar att även de som utför undersökningen kan bli påverkade av intervjuerna, detta genom att informanternas svar påverkar urvalet av teorin. Detta har vi uppmärksammat under arbetets gång och insett att det är utvecklande både för oss själva och för undersökningen. Vår förkunskap om ämnet var till stor hjälp när vi gjorde våra intervjuer utan dem hade våra följdfrågor inte blivit lika utvecklande, dessa frågor innebar att vi kunde bygga vidare på deras svar (Kvale & Brinkmann, 2009).

Vi märkte att en av våra informanter som kände sig obekväma i början av intervjun var fokuserad på hur hon skulle formulera sig, och hon påtalade att det berodde på att hon blev

inspelad men det gick över snabbt och då blev hon mer avslappnad. Vi var medvetna om detta dels genom Kvale & Brinkmann, (2009) som påtalar att det finns människor som inte är bekväma i att bli bandade och att det kan påverka deras svar. Dock upplevde vi att hon kände sig fri att svara ärligt eftersom hon gav snabba, engagerade och spontana svar.

Enligt Kvale & Brinkmann (2009) bör man utföra intervjuer enskilt för att informanterna inte ska påverka varandras svar och detta hade vi i tankarna när vi planerade våra intervjuer. Som intervjuare ska man sträva efter att få fram informanternas egna tankar, erfarenheter och åsikter enligt Kvale & Brinkmann, detta var även vår strävan. Därför försökte vi även tänka på som Kvale & Brinkmann påtalar, att förhålla oss neutrala och inte styra fram rätt svar. I en förskola vi valde att göra en gruppintervju och anledningen var att få hela arbetslagets syn på utemiljöns betydelse för barns samspel och konflikter. Det vill säga, detta är vår fokusgrupp och detta menar Kvale & Brinkmann är en strategi man kan använda sig av för att det ska vara möjligt att få den information som är nödvändig för undersökningen. Valet av denna förskola motiveras med att denna är profilerad till att arbeta med utomhuspedagogik. Vi ansåg att deras samlade kunskap och erfarenhet skulle vara värdefull för vår undersökning. Därför var det inte de enskilda uppfattningarna som vi var ute efter just på den förskolan. Vi var fullt medvetna om att vid gruppintervju så kan informanterna påverka varandra. När vi gjorde de andra intervjuerna hade vi detta i åtanke. I de övriga förskolorna intervjuade vi dem var och en för att informanterna inte skulle känna pressen av att svara som de andra förväntar sig. De svaren som vi fick från de vanliga förskolorna och den profilerade förskolan kompletterar vår undersökning. Detta var betydelsefullt för att vårt resultat inte skulle bli ensidigt.

5.2 Resultatdiskussion

Syftet med vårt arbete är att undersöka förskolepedagogernas uppfattning om utemiljön kan bidra till att minska förekomsten av konflikter och stimulera samspelet mellan barnen i förskoleverksamheten. Både i den teoretiska delen av undersökningen har vi funnit stöd för vår hypotes att det uppstår färre konflikter i utomhusmiljön men att det finns många aspekter som påverkar barns sociala samspel. Pedagogerna i vår empiri tog upp olika synvinklar på hur barnens samspel ser ut i deras verksamhet och hur de arbetar för att utveckla barnens sociala förmågor. I resultatredovisningen har vi fått syn på flera aspekter som gör att utemiljön kan ha en förebyggande effekt på barns konflikter men även hur barnens sociala samspel på ett fördelaktigt sätt gynnas.

Samtliga pedagoger styrker vår uppfattning om att det uppstår färre konflikter i utomhusmiljön, samtidigt har vi fått svar som visar att det inte är så enkelt som att bara vara ute, utan det finns många orsaker som påverkar barns samspel. Vi upplever bland annat att undersökningen visar att utemiljön kräver aktiva och lyhörda pedagoger för att samspelet ska kunna utvecklas till något bra såväl mellan barnen som mellan pedagoger och barn, men även inom arbetslaget. Detta finner vi i såväl I Ur och Skurs pedagogik som i utomhuspedagogiken som Dahlgren och Szczepanski (2004) talar om, att pedagogen ska finnas där, vara intresserad och lyhörd och lära sig tillsammans med barnen. Pedagogerna i fokusgruppen upplever att de lyckas i sitt arbete, vilket de är väldigt stolta över och menar att detta påverkar barngruppen på ett positivt sätt. De är noga med att poängtera att de kompletterar varandra och att de har ett öppet klimat och kan därför både ge och ta kritik. Pedagogerna är öppna för förändringar och menar att man behöver våga tänka och agera på nya sätt. Pape (2001) påpekar att detta förhållningssätt är viktigt för ett välfungerande arbetslag, hon menar att när pedagogerna både vågar bejaka och vara ärliga mot varandra samt lyckas lösa sina konflikter på ett bra sätt kan både personalgruppen och barnen utvecklas i positiv riktning och då kan det bidra till att konflikterna minskar.

Ericsson 2004 betonar att när pedagogens arbete utgår från vad naturen har att erbjuda och planerar utefter de olika individerna som finns i barngruppen så ökar möjligheten att barnen känner att de kan klara av att utföra uppgiften vilket resulterar i att de får en positiv syn på sig själva. Detta förbättrar både pedagogerna och barns förtroende för varandra. Samtidigt kan upplevelser i naturen bidra till att förskolans klimat blir mer avslappnat vilket kan underlätta för en mer öppen dialog mellan alla i verksamheten. Detta understryker pedagogerna i fokusgruppen, de menar att förtröendet för varandra är en grundläggande förutsättning för att få en harmonisk barngrupp. De är även noga med att poängtera den unika möjlighet som de har eftersom deras förskola ligger i skogen och att det har stor betydelse för hur de själva mår.

Pedagogerna i fokusgruppen menar att genom att vara ute i en naturnära miljö utan staket är de mer eller mindre tvingade att samspela och vara fullt uppmärksamma på barnen annars skulle det inte fungera att vara i en sådan miljö med små barn. Detta ser vi författare som en viktig motivering till att gå utanför förskolans gård. I enlighet med Lpfö98, är det viktigt att stimulera samhörighet och samspel inom verksamheten, vilket vi menar kan bidra till att det blir mindre konflikter. Utefter anvisningarna i Lpfö98 ska vi pedagoger använda oss av både inomhus och utomhus -miljöer i vårt pedagogiska arbete. Ericsson (2004) belyser pedagogers

möjligheter att stimulera samhörighet och samspel genom utomhusmiljöernas olika naturliga resurser och platser som finns att vara på. Samtliga pedagoger i undersökningen menar att barnen har en annan rörelsefrihet och mer utrymme att gå undan i utomhusmiljöer jämfört med hur det är i inomhusmiljöer.

En av vanliga faktorer som orsakar konflikter menar Ellmin (2008) är verksamhetens små ytor. Författaren påpekar att om lokalernas yta är små i förhållande till en stor barngrupp som skall samspela och samsas om utrymmet, tiden, uppmärksamheten och saker så uppstår det lättare konflikter. Björklid (2004) belyser att dålig planlösning bidrar med bullighet, dålig luft och sämre uppsikt över barnen. Även vår fokusgrupp uppfattar det samma och menar att trånga utrymmen lockar till konflikter då barnen går in på varandra. De andra pedagogerna håller med om det men menar också att miljön påverkar barnens lekar och samspelet som uppstår mellan dem. Deras erfarenheter talar om att barnen i regel leker med samma kompisar och upprepar ofta sina lekar som de leker i inomhusmiljön. Enligt deras åsikter så är inomhusmiljön inte lika tillåtande, barnen styrs av det som finns inne och de utrymmen som de befinner sig i och detta påverkar leken som blir kortare än de lekar som pågår ute.

För att åstadkomma utveckling hos barn behöver fysiska aktiviteter vara en del av den dagliga verksamheten påtalar Grindberg & Langlo Jagtøien (2000). De förklarar att det är en förutsättning för att barn ska kunna lära sig behärska grundläggande rörelser. Detta i sin tur öppnar upp för möjligheter för barnen att utveckla sina fysiska förutsättningar som de behöver för att kunna delta i olika former av fysiska aktiviteter och lekar. Genom att delta i fysiska aktiviteter påvisar Grindberg & Langlo Jagtøien (2000), övas och utvecklas barnens tålmod för att kunna sitta still, att kunna tänka abstrakt och att kunna förstå och följa instruktioner. Detta har dock inte våra informanter berört under intervjuerna men vi anser att detta har relevans för barnens utveckling av sina sociala förmågor såväl för individen som för gruppen i synnerhet vid planerade aktiviteter. Grindberg & Langlo Jagtøien förklarar att när barnen tillgodogör sig rörelseerfarenheter läggs också grunden för att utveckla en positiv kroppsuppfattning. De menar att då lär sig barnen både om sig själv och om omvärlden och att de gör det genom att vara aktiva på varierade sätt. De fortsätter genom att belysa att kroppskontakten ser annorlunda ut i utomhusmiljön där man behöver hjälpa varandra och uppleva med alla sina sinnen tillsammans med andra (a.a).

I naturen gör man saker för sin egen skull och utmanas i det som redan finns beskriver Grindberg & Langlo Jagtøien (2000). Pedagogerna som mest har arbetat med utomhuspedagogik beskriver målade barnens lekar som spontant uppstår i naturens rum, de pratar om att med hjälp av sin fantasi så kan barnen leka vad de vill utan att bli påverkade av en tillrättalagd miljö. Våra resultat visar även att barn är mer jämställda när det gäller att leka utomhus. När barnen är i utemiljön är de mer beroende av varandras hjälp och alla kan bidra efter sin förmåga. När barnen stöter på problem kan alla hjälpas åt att lösa dem och barnen i utemiljön blir tillfrågade av någon kompis ställer de i de allra flesta fall upp vilket pedagogerna menar att de arbetar med i konkreta situationer precis när de uppstår och att det har stor effekt på barnens sociala samspel. När konflikter uppstår menar pedagogerna att de upplever att när barn får se och reflektera över andra barn och vuxna som förebilder tar barnen efter. De understryker precis som Pape (2001) att det är viktigt med goda förebilder när barnen ska utveckla sin medvetenhet om sin egen roll i det sociala samspelet.

Öhman & Sundberg (2004) menar att utomhusmiljön inte talar om vad barnet skall göra därför blir det öppet kroppsmöte. Vidare antyder författarna att det innebär att barnet är här och nu och han/hon kan göra det de har lust med utan att föremål förebestämmer vad de skall göra/ leka. De påvisar att barnet utgår från sig själv och sina egna impulser och anser att när alla barn leker utefter sina förutsättningar och kan accepteras för vilken utvecklingsnivå de befinner sig på är det utvecklande för deras självkänsla. Lpfö98 belyser vikten av att ta tillvara på de möjligheter som närmiljöer erbjuder för att utveckla barns samspel och lärande. Mårtensson (2004) har i sin studie kommit fram till att utomhusmiljön erbjuder mer yta som i sin tur leder till att barnen kan samspela i större grupper och längre lekar. Men det som också kan vara positivt enligt våra informanter är att barnen kan gå ur gruppen och vara ensam ett tag, men sedan komma tillbaka till leken. Man kan när som helst lämna leken och göra något själv men ändå samtidigt känna sig som en i gruppen. Man ser de andra runt omkring som leker och kan gå tillbaks till den förra leken, eller vara med i en ny lek på ett smidigare sätt än vad de kunnat om de lekte inne. Barnen är mer jämställda i utomhuslekarna menar Öhman & Sundberg, (2004) detta belyser även flera pedagoger i undersökningen som förklarar att i utemiljön är det lättare för barnen att finna situationer där de kan känna sig viktiga för gruppen även om de inte kan lika mycket som kompiserna. Både pedagogerna och författarna förklarar att barnen inte är lika kravfulla mot varandra i utomhuslekarna därför är tillkortakommanden där inte lika synliga som i inomhusmiljön.

Björklid (2004), påtalar att många studier idag talar om för oss att barn mår bättre fysiskt och psykiskt när de vistas utomhus. Även några av våra informanter anser att det stämmer och har under intervjun påpekat detta. Men några av våra andra informanter anser barnen behöver både inomhus miljön och utomhusmiljön, detta för att tillfredställa de behov barn har. Barn behöver lära sig att samspela inomhus men utredningen visar att det inte alltid är så lätt eftersom lokalerna är för små i förhållande till antalet barn som trängs i förskolor runt om i landet. Om allt fler studier påpekar att barn bli friskare ute, varför använder sig inte alla förskolor av denna möjlighet i större utsträckning?

Ellmin (2008) talar om att förskoleverksamheten inte hänger med i samhällsutvecklingen och att den ser fortfarande ut som den gjorde för många generationer sen. Många verksamheter behöll sitt synsätt som man har haft sedan innan och tar inte till sig den nya utvecklingen. Ellmin (2008) anser att det är svårt att ändra på och menar att detta ibland kan bero på lokalerna inte har förändrats efter barnens och det pedagogiska arbetets behov och det samma gäller med utomhusmiljön. Det är svårt för pedagogerna att ta till sig ny forskning om lokalerna är allt för begränsade. Men vår undersökning visar att utomhusmiljöer och i synnerhet naturen är viktiga resurser för förskolan som kan bidra till en mer avslappnad stämning, öppenhet mellan individerna, engagerat och positivt arbetslag och en mer samspelt och välmående barngrupp med minskade konflikter.

5.3 Förslag till vidare forskning

Under undersökningens gång har vi själva blivit mer medvetna om hur viktigt utomhuspedagogiken är och dess innebörd för barnen. Vi ser att pedagogerna lägger vikt vid att arbeta med utomhuspedagogik och vill utveckla denna insikt. Vi har kommit fram till att det är pedagogernas syn och förhållningsätt som avgör i hur stor utsträckning man arbetar med utomhuspedagogik. Under arbetsprocessen har vi funderat över hur barnen uppfattar utomhuspedagogik och om de förstår pedagogernas syften med att förlägga undervisningen ute. Det skulle vara intressant att höra barnens uppfattningar och deras upplevelser om utevistelser. Vi har även blivit uppmärksammade av Ellmins ord, han menar att i skolan börjar konflikterna i utemiljön. I vår undersökning visar det sig att konflikterna i förskolan oftast börjar inne. Vi är nyfikna på vad detta beror på, detta skulle kunna vara ett nytt uppslag för forskning.

6. Sammanfattning

I denna undersökning utreder vi förskolepedagogen uppfattning om utemiljön kan bidra till att förebygga och minska förekomsten av konflikter och stimulera samspelet mellan barnen i förskoleverksamheten. Teoristudien inleds med att vi tar upp viktiga aspekter ur läroplanen för förskolan betraktat ur ett utomhusperspektiv. Vidare beskriver vi definition och motiveringar till utomhuspedagogiken. Vi behandlar även olika infallsvinklar på konflikter och några begränsningar som kan förekomma i förskoleverksamheter. Vidare upplyser vi om flera fördelar som finns med utomhuspedagogiken.

Den empiriska undersökningen omfattar en kvalitativ metod, genom semistrukturerad intervju med pedagoger undervisande i förskoleverksamheten. Genom de utförda intervjuerna ville vi få fram pedagogernas syn om utemiljön kan bidra till att minska förekomsten av konflikter. Ett urval gjordes av förskolor med olika inriktning för att få en bredare undersökning.

I resultatet framkom det att pedagogerna har en positiv inställning till utomhuspedagogiken. Pedagogerna talar för en god utveckling hos barngruppen genom att vara utomhus och använda sig av det som naturen erbjuder, till exempel utvecklar barnen sin lek, socialafärdigheter, lärandet och samspelet. Det framkom även att utomhusmiljön gynnar både barn och vuxna och att konflikterna minskar.

Referenslista

- Björklid, P (2004) *Lärande och fysisk miljö - En kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling: Liber Distribution.
- Brodin, J & Lindstrand, P (2004) *Perspektiv på en skola för alla*. Upplaga 1:6. Lund: Studentlitteratur.
- Bränlund, L (1991) *Konflikthantering – Handbok för realister*. Stockholm: Natur och kultur
- Dalgren & Szczepanski (2004). *Rum för lärande – några reflexioner om utomhusdidaktikens särart*. I Lundegård I, Wickman P–O, Wohlin A. (red.). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Ellmin, R (2008) *Konflikthantering i skolan - den andra baskunskapen*. Första upplagan. Stockholm: Liber.
- Ericsson, G (2004) *Uterummets betydelse för det egna växandet*. I Lundegård I, Wickman P–O, Wohlin A. (red.). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Friluftsförbundet, (elektronisk) *I Ur och Skur ledarsyn*.
http://www.friluftsförbundet.se/guest/ius_ledarsyn?doAsUserId=S6WeOz5SjtQ%253D
(Funnen och hämtad 2009-12-10)
- Friluftsförbundet, (elektronisk) *Pedagogiken I Ur och Skur*.
<http://www.friluftsförbundet.se/guest/iuspedagogik> (Funnen och hämtad: 2009-12-10)
- Grindberg, T & Langlo Jagtøien, G (2000) *Barn i rörelse*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S & Brinkmann, S (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Knutsdotter Olofsson, B (1996) *De små mästarna*. Stockholm: HLS förlag.
- Kullberg, B. (2004) *Etnografi i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Lillemyr, F, O (2002) *Lek – upplevelse – lärande i förskola och skola*. Första upplagan. Stockholm: Liber.
- Maltén, Arne. (1998) *Kommunikation och konflikthantering- en introduktion*. Lund : Studentlitteratur.
- Mårtensson, F (2004) *Landskapet i leken - En studie av utomhuslek på förskolegården*. Alnarp: Institutionen för landskapsplanering.
- Nordin-Hultman, E (2004) *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Första upplagan. Stockholm: Liber.
- Ogden, Terje. (2003) *Social kompetens och problembeteende i skolan - kompetensutvecklande och problemlösande arbete*. 1 uppl. Stockholm : Liber.

- Orianius, K (2001) *Värdegrunden: Finns den?*. Lund: Studentlitteratur.
- Patel, R. & Davidsson, B.(2003) *Forskningsmetodikens grunder–Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur
- Pape, K (2001), *Social kompetens i förskolan - att bygga broar mellan teori och praktik*. Första upplagan. Stockholm: Liber.
- Pramling Samuelsson, I & Asplund Carlsson, M (2003) *Det lekande lärande barnet – i en utvecklingspedagogisk teori*. Första upplagan. Stockholm: Liber.
- Strandberg, L (2006) *Vygotskij i praktiken: Bland plugghästar och fusklappar*. Finland: Nordstedts Akademiska Förlag.
- Szczepanski, A (2008) Lic. avhandling: *Handlingsburen kunskap - Lärares uppfattningar om landskapet som lärandemiljö*. Linköping: Linköpings universitet.
- Säljö, R (2000) *Lärande i praktiken-Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm : Prisma
- Utbildningsdepartementet (1998) *Läroplan för förskolan, Lpfö98*. Stockholm: Fritzes.
- Öhman, J & Östman, L (red.) (2004) *Hållbar utveckling i praktiken – Så gjorde vi på vår skola*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling: Liber Distribution.
- Öhman, J & Sundberg, M (2004) *Rörelse i naturen – ett alternativt kroppsmöte*. I Lundegård I, Wickman P–O, Wohlin A. (red.). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga

Intervjufrågor riktade till pedagoger med fokus på barns samspel och konflikter

1. I vilken miljö samspekar barnen som bäst och varför är det så tror ni?
2. Var är det minst förekommande konflikter och varför tror ni att det är så?
3. Vid vilket sammanhang samspekar barnen som bäst?
4. Vid vilka speciella tillfällen på dagen uppstår mest konflikter mellan barnen?
5. Enligt er vad är den vanligaste orsaken till att det uppstår konflikter?
6. Vad brukar ni göra när tempot blir allt högre i barngruppen?
7. Nämn några situationer där barngruppen varit som mest harmonisk? Vad kan det bero på?
8. Anser du att ditt eget förhållningssätt är annorlunda i denna verksamheten jämfört med när du varit i en vanlig förskola? I så fall på vilket sätt?
9. Anser du att rörelsefriheten har betydelse för barnens sätt att samspeka med varandra?